

23.4.2003

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2002

23.4.2003

1	TARKASTUSLAUTAKUNTA	3
2	TARKASTUSTOIMINTA	3
2.1	TOIMINTA.....	3
2.2	TERVEYSVIRASTON ERIKOISSAIRAANHOIDON HANKINTAA HUS:ILTA KOSKEVA TARKASTUSLAUTAKUNNAN RAPORTOINTI VALTUUSTOLLE	4
3	TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMINEN ...	5
3.1	YHTEISSTRATEGIOIDEN TOTEUTTAMINEN	5
3.1.1	Väestömuutokseen varautuminen kaavoituksessa ja rakentamisessa	5
3.1.2	Lähiörahasto ja sen käyttö vuonna 2002	6
3.1.3	Helsingin huumestrategia ja erityisryhmät	7
3.2	HELSINGIN KAUPUNGIN TALOUDEN ARVIOINTI	9
3.2.1	Talousarvion toteutuminen	9
3.2.2	Kirjanpidon mukainen tilinpäätös	12
3.3	VIRASTOJEN JA LAITOSTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	17
3.3.1	Helsingin terveystalouden erikoissairaanhoidon palvelujen hankinta Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä	17
3.3.1.1	Sopimusohjaus ja toiminnan suunnittelu.....	17
3.3.1.2	Palvelujen laskutus.....	22
3.3.1.3	Potilasohjaus	24
3.3.1.4	Johtopäätökset	25
3.3.2	Ympäristöasioiden ja kestävä kehityksen seuranta	26
3.3.3	Lasten päivähoitomenojen ylitys	28
3.3.4	Erityisryhmien työllistäminen sosiaalivirastossa.....	28
3.3.5	Vammaispalvelulain mukainen kuljetustuki ja matkojenyhdistelykokeilu	29
3.3.6	Talojen ja rakennusten vuokraus	31
3.3.7	Helsingin kaupungin peruskoulujen ja lukioiden käyttömenot oppilasta kohden.....	33
3.3.8	Opetusviraston ESY-erityisluokat ja niiden opettajien pätevyyydet	33
3.3.9	Ulkokuntalaiset oppilaat Helsingin lukioissa ja ammatillisessa koulutuksessa	34
3.3.10	Korkeasaaren eläintarhan käytön lisääminen	35

23.4.2003

3.4	HELSINKI-KONSERNIN TYTÄRYHTEISÖJEN JA SÄÄTIÖIDEN TAVOITTEIDEN JA TOIMINNAN ARVIOINTI	36
3.4.1	Helsinki-konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden johdon palkkaus ja tehtävien vaatavuuden arviointi	36
3.4.2	Tilintarkastajien toimiminen konsulttina Helsingin kaupungin tytäryhtiöissä ja säätiöissä	37
3.4.3	Uimahalli- ja kuntosalitoiminnan yhteismarkkinointi	38
3.4.4	Helsinki-konsernin bussiliikenneyksiköiden taloudellinen tila.....	39
4	MUUT HAVAINNOT KAUPUNGIN HALLINNOSTA JA TALOUDENHOIDOSTA.....	42
4.1	Helsingin edustajien toiminta ja kaupungin edunvalvonta uudenmaan liitossa ja pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnassa	42
4.2	Helsingin kaupungin EU-projektit.....	44
4.3	Kaupungin tulospalkkiojärjestelmät.....	45
4.4	Pilaantuneet maat ja niiden kunnostuskustannukset	48
4.5	Henkilöriskit palvelujen hankinnassa	49
4.6	Kaupungin jäsenyydet järjestöissä.....	51
4.7	Helsingin liikennejärjestelmän suunnittelu	52
	LIITTEET	54

23.4.2003

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2002

1

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunta huolehtii Helsingin kaupunkikonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä. Lautakunta valmistelee kaupunginvaltuustolle tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Vuoden 2002 tarkastuksessa lautakunnan kokoonpano on ollut seuraava:

Varsinaiset jäsenet

Pj. Hannele Luukkainen, valtiotieteen lisensiaatti
Vpj. Martti Huhtamäki, toimitusjohtaja
Arja Hörhammer, filosofian kandidaatti
Risto Kauppinen, toimitusjohtaja
Pekka Koivusalo, valtiotieteen maisteri

Ritva Laurila, kaupunkineuvos

Marja-Liisa Peltomaa, ekonomi

Ulla Pättiniemi, toimitusjohtaja
Olli Saarinen, oikeustieteen kandidaatti

Henkilökohtaiset varajäsenet

Mikko Pesola, diplomi-insinööri

Saija Mustonen, terveydenhoitaja
Tarja Jouppi, asiakasvastaava
Lea Krank, toimitusjohtaja
Kalle Räisänen, oikeustieteen kandidaatti, 9.4.2003 asti
Tuomo Markelin, kauppatieteiden maisteri
Marja-Leena Johansson, hallintotieteiden maisteri
Ilpo Eerola, järjestösihteeri
Arne Kuokkanen, insinööri

2

TARKASTUSTOIMINTA

2.1

TOIMINTA

Lautakunta on pitänyt vuoden 2002 tarkastustyöhön liittyen 18 kokousta. Lautakunta on jakautunut neljään jaostoon, jotka ovat pitäneet vuoden 2002 tarkastukseen ja arviointiin liittyen yhteensä 47 kokousta ja tehneet yhteensä 22 tarkastuskäyntiä kaupungin hallinnon eri kohteisiin päättämänsä työnjaon mukaisesti. Lisäksi jaostot ovat tehneet yhteensä 6 käyntiä kaupunkikonserniin kuuluviin yhteisöihin ja säätiöihin.

Kaupunginvaltuuston valitsemana kaupungin vuoden 2002 tilintarkastajana on toiminut Kunta-Kihlman Oy, jonka vastuullisena tilintarkastajana on ollut JHTT, KHT Reijo Peltola. Tilintarkastaja on antanut tarkastuslautakunnalle kolme raporttia tilintarkastuksesta.

23.4.2003

Tarkastusvirasto on avustanut tarkastuslautakuntaa ja sen jaostoja arvioinnin valmistelussa sekä JHTT-tilintarkastajaa valvontatilintarkastuksessa.

2.2

TERVEYSVIRASTON ERIKOISSAIRAANHOIDON HANKINTAA HUS:ILTA KOSKEVA TARKASTUSLAUTAKUNNAN RAPORTOINTI VALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta päätti 5.3.2003 raportoida kaupunginvaltuustolle Helsingin terveysviraston erikoissairaanhoidon palvelujen hankintaa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä koskevasta arvioinnistaan. Asia valmisteltiin tarkastuslautakunnan ehdotuksena valtuustolle talousarviovuosittaisesta arviointikertomuksesta erillisenä arviointina.

Tarkastuslautakunnan raportti valtuustolle sisälsi kaksi päätösehdotusta: että valtuusto merkitsisi arvioinnin tiedoksi ja että valtuusto päättäisi velvoittaa kaupunginhallituksen ja terveyslautakunnan ottamaan arvioinnissa esitetyt näkökohdat huomioon vuoden 2004 talousarviovalmistelussaan.

Kaupunginkanslia palautti 18.3.2003 tarkastuslautakunnan ehdotuksen takaisin tarkastuslautakunnalle. Erikoissairaanhoidon hankinta-asia on nyt esitetty tämän arviointikertomuksen kohdassa 3.3.1.

Tarkastuslautakunta ei pyrkinyt valtuustolle tekemällään ehdotuksella vaikuttamaan kunnanhallitukselle kuntalain 23 §:n mukaan kuuluvaan hallinto- ja taloudenhoitotehtävään, vaan raportoimaan hallinnon ja taloudenhoidon tarkastuksessa esille tulleista merkittävistä seikoista jo ennen varsinaista arviointikertomustaan.

Lautakunta ilmoitti vuoden 2001 arviointikertomuksensa kohdassa 3.1.1 raportoivansa kaupunginvaltuustolle merkittävistä arviointiensa tuloksista jatkossa juoksevasti vuoden aikana.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- *kaupunginkanslian tulkinta kuntalain tarkastuslautakunnalle antamasta kunnan hallinnon ja taloudenhoidon tarkastusta koskevien asioiden valmistelutehtävästä on suppea*
- *kuntalain ja Helsingin kaupungin hallinnon ja talouden tarkastussäännön suppea tulkinta rajoittaa tarkastuslautakunnalle annettujen tehtävien hoitamista.*

23.4.2003

3 TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMINEN

3.1 YHTEISSTRATEGIOIDEN TOTEUTTAMINEN

3.1.1 VÄESTÖMUUTOKSIIN VARAUTUMINEN KAAVOITUKSESSA JA RAKENTAMISESSA

Vuoden 2002 talousarvion yhteisstrategioihin sisältyy mm. varautuminen väestökehityksen sekä turvallisen ja terveellisen asuin- ja toimintaympäristön edellyttämään palveluvarustukseen. Väestömuutosten huomioon ottamista kaavoituksessa ja rakentamisessa on arvioitu kaupunkisuunnittelulautakunnan 13.2.2002 hyväksymän Yleiskaava 2002 -ehdotuksen ja kaupunginvaltuuston 21.6.2000 hyväksymän Helsingin asunto-ohjelman vuosille 2001–2005 toteutumisen perusteella.

Väestöennusteet

Helsingin omien väestöennusteiden mukaan kaupungin väkiluku on 592 000–601 000 henkilöä vuonna 2025. YTV:n, Uudenmaan liiton ja Tilastokeskuksen ennusteet ovat 620 000–651 000 henkeä vuonna 2025.

Kun lasketaan yhteen pääkaupunkiseudun kuntien omat väestöennusteet vuodelle 2025, päädytään noin 1 149 000 henkilöön. Tämä vastaa suurin piirtein Tilastokeskuksen väestöennustetta pääkaupunkiseudulle vuonna 2025. Helsingin ennuste on noin 32 000 henkilöä pienempi, Espoon ennuste noin 18 000 henkilöä suurempi ja Vantaan ennuste noin 14 000 henkilöä suurempi kuin Tilastokeskuksen ennuste. Kauniainen ja Tilastokeskuksen ennusteet vastaavat toisiaan.

Kaavoitus Yleiskaava 2002 -ehdotuksessa on varauduttu siihen, että Helsingissä voi olla 600 000 asukasta vuonna 2020, mikä merkitsee 40 000 henkilön suuruista lisäystä nykyiseen asukasmäärään.

Edellä esitettyjen väestöennusteiden valossa arvioiden Helsingin väestömäärän kasvu on Yleiskaava 2002 -ehdotuksessa otettu huomioon varovaisuutta noudattaen. Voidaan ehkä tulkita niinkin, että suurempaa väestönkasvua ei pidetä suotavanaan, vaan kasvua halutaan suunnata Helsingistä Espooseen ja Vantaalle.

Rakentaminen

Yleiskaava 2002 -ehdotuksessa on uuteen asuntorakentamiseen osoitettu 6,6 miljoonaa kerrosneliometriä eli keskimäärin 4 000 uutta asuntoa vuosittain. Tämän lisäksi jo asemakaavoitetuilla pientaloalueilla on

23.4.2003

vielä toteutumattomia pientaloasuntojen rakentamismahdollisuuksia hieman alle miljoona kerrosneliömetriä. Voimassaoleva asunto-ohjelma vuosille 2001–2005 sisältää tavoitteen rakentaa vuosittain 4 100 asuntoa. Yleiskaava 2002 -luonnoksen perusteella arvioiden Helsingillä näyttäisi olevan riittävästi kaavoitettua maata tulevaisuudessa tarvittavalle asuntojen uudisrakentamiselle.

Kun asiaa tarkastellaan viime vuosikymmenen toteutuneen asuntotuotannon perusteella, ei tilanne vaikuta yhtä valoisalta. Helsingissä on viimeisen kolmentoista vuoden aikana valmistunut keskimäärin 3 588 asuntoa vuosittain. Tästä kaupungin rakennuttamaa asuntotuotantoa on ollut keskimäärin 2 076 asuntoa vuodessa ja vapaarahoitteista tuotantoa keskimäärin 1 512 asuntoa vuodessa.

Yleiskaava 2002 -ehdotukseen sisältyvien uusien asuntoalueiden rakentaminen Jätkäsaarella, Sompasaarella ja Keski-Pasilassa saataaneen käyntiin mm. maaperäongelmien vuoksi aikaisintaan vuonna 2008. Näin ollen kaupungilla ei ole lähivuosina riittävästi tontteja omaa asuntotuotantaan varten. Tämä voi johtaa siihen, että asunto-ohjelman ja Yleiskaava 2002 -ehdotuksen rakentamistavoitteisiin ei käytännössä tulla pääsemään. Helsingin kaupunginhallituskin on todennut 17.6.2002 Uudenmaan liitolle antamassaan lausunnossa, joka koski maakuntakaavan luonnosta, että realistisesti arvioiden seuraavalla 25-vuotiskaudella Helsingissä voidaan rakentaa enintään 2 000–2 500 asuntoa vuodessa, jonka vuoksi suuri osa tarvearvion mukaisesta asuntotuotannosta tulisi suunnata muualle lähiseudulle.

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *uudessa Yleiskaava 2002 -ehdotuksessa on varauduttu Helsingin väestön maltilliseen kasvuun ja toimenpide on talousarvion väestönkasvua koskevan yhteisstrategian mukainen*
- *käytännössä varautuminen voi vesittyä, koska suunnitelmanmukaisen asuntotuotannon toteuttamiseen ei ole mahdollisuuksia huomiioon ottaen aikaisempina vuosina toteutunut asuntotuotannon määrä ja lähivuosien todennäköinen tonttipula.*

3.1.2

LÄHIÖRAHASTO JA SEN KÄYTTÖ VUONNA 2002

Lähiörahaston sääntöjen mukaan rahaston tarkoituksena on Helsingin lähiöiden arvostuksen nostaminen parantamalla lähiöiden viihtyvyyttä ja toiminnallisuutta ja ikäänntyvien kaupunkilaisten palvelumahdollisuuksia. Rahaston avulla investointihankkeet pyritään ajoittamaan rakentamisen kustannuskehitystä tasoittavasti.

Kaupunginhallitus on myöntänyt 19.8.2002 lähiörahastosta varoja enintään 1 806 000 € käytettäväksi seuraavasti:

23.4.2003

- Vartiokylän lahden ja Puotilan kartanon ympäristösuunnitelman laatimiseen rakennusvirastolle 35 000 euroa
- Tallinnanaukion arkkitehtuurikilpailun järjestämiseen kaupunkisuunnitteluvirastolle 61 000 euroa
- Vuosaaren hotellitontin viitesuunnitelman laatimiseen kiinteistövirastolle 20 000 euroa
- Myllypuron pääraittien kunnostamiseen rakennusvirastolle 700 000 euroa
- Myllypuron yläasteen mallikoulunpihan suunnitteluun ja kunnostamiseen opetusvirastolle 30 000 euroa
- Myllypuron julkisen ulkovalaistuksen parantamiseen rakennusvirastolle 140 000 euroa
- Mellunmäen julkisen ulkovalaistuksen parantamiseen rakennusvirastolle 270 000 euroa
- Itäväylän kohentamiseen rakennusvirastolle 300 000 euroa
- Myllypuron ja Roihuvuoren ostoskeskusten kehittämissuunnitelmien teettämiseen kaupunkisuunnitteluvirastolle 250 000 euroa.

Eri virastot käyttivät rahaston varoja vuonna 2002 seuraavasti:

<i>Virasto</i>	<i>Myönnetty</i>	<i>Käytetty</i>
Kaupunkisuunnitteluvirasto	311 000 €	56 744 €
Kiinteistövirasto	20 000 €	10 000 €
Opetusvirasto	30 000 €	0 €
<u>Rakennusvirasto</u>	<u>1 445 000 €</u>	<u>740 737 €</u>
Yhteensä	1 806 000 €	807 481 €

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *lähiörahaston varoja tulisi rakennusinvestointien ohella käyttää esimerkiksi sosiaali-, opetus-, nuoris-, kulttuuri- ja ympäristötoimen toiminnallisten hankkeiden rahoittamiseen*
- *lopetettuja ja lopetettavia päiväkoteja, nuorisotiloja ja muita vastaavia käyttöä vaille jääneitä ja jääviä kaupungin omistamia kiinteistöjä voisi lähiörahaston avulla hyödyntää edellä mainitussa toiminnallisessa tai vapaaehtoisen harrastustoiminnan käytössä*
- *lähiörahaston varoja tulisi käyttää entistä tasapuolisemmin kaupungin eri osissa sijaitsevien lähiöiden toiminnalliseen ja rakenteelliseen kehittämiseen.*

3.1.3

HELSINGIN HUUMESTRATEGIA JA ERITYISRYHMÄT

Kaupunginvaltuuston 29.11.2000 hyväksymässä huumestrategiassa todetaan, että sosiaalivirasto käynnistää suunnittelemansa yhteistyöhankkeet Vankeinhoitolaitoksen (nykyisin Rikosseuraamusvirasto) kanssa ja on valmis laajentamaan niitä. Näitä yhteistyöhankkeita ovat

23.4.2003

olleet kuntouttava vankityökokeilu ja päihdehuollon palvelut rangaistuslaitoksen ulkopuolisissa laitoksissa. Sosiaaliviraston ja terveystieteiden laitoksen tulee myös yhteistyössä Vankeinhoitolaitoksen ja HUS:in kanssa tehostaa hoitoonohjausta ja tukipalvelujen saatavuutta sellaisille helsinkiläisille vangeille, joilla on sekä huumeongelma että HIV-infektio.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- *vankeja koskevia toimenpiteitä on toteutettu strategian mukaisesti. HIV-positiivisten huumeita käyttävien vankien palvelut on keskitetty Munkkisaaren palvelukeskukseen. Tähän mennessä vankeja on ollut palvelukeskuksen asiakkaina noin kuusikymmentä. Sosiaaliviraston työntekijät ovat tavanneet vankeja ennen vapautumista ja osalle asiakkaista on järjestetty vieroitushoitoa ennen tuomion alkamista. Yhteistyötahoina ovat olleet myös Helsingin Diakonissalaitos ja HUS:in infektiosairauksien yksikkö. Eri rangaistuslaitoksissa ei aina tiedetä riittävästi Munkkisaaren palvelukeskuksen helsinkiläisille vangeille tarjoamista palveluista, joten yhteydenpitoa muihin laitoksiin tulee tiivistää.*

Huumestrategiassa edellytetään, että raskaana oleville huumeidenkäyttäjille laaditaan hoito-ohjelma helsinkiläisten äitiys- ja lastenneuvoloiden, lastensuojelun sekä synnytys- ja lastentautien yksiköiden yhteistyönä.

Alan asiantuntijoiden mukaan raskaana olevien huumeidenkäyttäjien määrää on vaikea arvioida luotettavasti, sillä suurin osa heistä pyrkii salaamaan huumeiden käytön sekä neuvolassa että synnytyssairaalassa. Helsingissä raskaana olevien ja vastasyntyneiden päihdeongelmaisten seurannasta, hoidosta ja konsultaatiosta hoidon järjestämiseksi vastaavat HUS:in Naistensairaalan Naistenklinikka ja Kätilöopisto. Päihdeäideille syntyneiden lasten hoidosta vastaa HUS:in Lasten ja nuorten sairaalan sosiaalipediatrian yksikkö yhteistyössä Naistenklinikkan kanssa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- *raskaana olevien huumeidenkäyttäjien hoito-ohjelma on edelleen laatimatta. Hoito-ohjelman laadinnan yhteydessä toteutetaan Helsingin kaupungin henkilökunnalle koulutusohjelma, joka aloitettiin vasta vuonna 2002. Ohjelma toteutetaan pilottityönä koillisessa suurpiirissä vuosina 2002–2003, minkä pohjalta sitä jatketaan muissa suurpiireissä vuosina 2003–2004.*
- *päihdeäidin tarvitsema palveluverkosto on laaja. Asiakkaana hän tarvitsee lukuisia kontakteja, jotka ovat vaikeita ja aikaa vieviä. Palveluverkoston yhteistyötä ja toimivuutta tulee edelleen kehittää, ettei käytössä olevia niukkoja resursseja kuluteta aiheettomasti.*

23.4.2003

Lisäksi tarkastuslautakunta toteaa, että

- *projektien hallinnointi on ollut osittain puutteellista. Joidenkin projektien käynnistyminen on viivästynyt. Toisaalta projektisuunnitelmaa ja toimintakertomusta ei ole aina laadittu tai niissä ei ole selvitetty projektikustannuksia ja niihin saatuja tukia eikä projektin tarvitsemia henkilöstöresursseja. Projektikirjanpidossa projekteille on kohdistettu vain osa niiden aiheuttamista kustannuksista.*

3.2
HELSINGIN KAUPUNGIN TALOUDEN ARVIOINTI

3.2.1
TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Talousarvion mukainen tuloslaskelma

Talousarvion mukainen tuloslaskelma eroaa kirjanpidon mukaisesta tuloslaskelmasta siten, että liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä toimivien rahastojen toimintatulot ja -menot eivät sisälly ensiksi mainittuun. Sen sijaan korkotuottoihin sisältyvät liikelaitosten kaupungille maksamat perustamislainojen korot, avustusmenoihin tariffituki liikennelaitokselle ja rahoitustuloihin liikelaitosten kaupungin sijoittamalle peruspääomalle maksama tuotto. Lisäksi talousarvion mukaisessa tuloslaskelmassa ovat mukana kaupungin sisäiset tulot ja menot, jotka on eliminoitu kirjanpidon tuloslaskelmasta. Nämä erot koskevat myös rahoituslaskelmia.

Tunnusluvut

Taulukossa on eräiden talousarvion keskeisten tunnuslukujen toteutuminen ja muutos edellisestä vuodesta.

	TA 2002	TOT 2002	ERO		MUUTOS
	Milj. €	Milj. €	TOTEUTUNUT – T-ARVIO		2002 – 2001
			Milj. €	%	%
Toimintatulot	812,5	866,2	53,7	6,6	6,2
Toimintamenot	- 3 072,7	- 3 097,1	24,4	0,8	4,9
Toimintakate	- 2 174,8	- 2 132,5	- 42,3	1,9	- 4,5
Vuosikate	- 169,6	- 113,6	- 56,0	33,0	- 143,4
Tilikauden tulos	- 283,9	- 236,0	- 47,9	16,9	- 236,6
Tilikauden ylijäämä	- 328,7	- 222,6	- 106,1	32,3	- 1 091,9

Vuosikate on toteutunut 56,0 milj. euroa eli 33,0 % talousarviota parempana.

23.4.2003

Verotulot ja valtionosuudet

Taulukossa on esitetty verotulojen ja valtionosuuksien toteutuminen ja muutos edelliseen vuoteen:

	TA 2002	TOT 2002	ERO		MUUTOS
	Milj. €	Milj. €	TOTEUTUNUT – T-ARVIO	2002 – 2001	2002 – 2001
			Milj. €	%	%
Verotulot	1 966,0	1 990,5	24,5	1,2	- 12,6
Tulovero	1 500,0	1 600,5	100,5	6,7	6,8
Yhteisövero	357,1	277,0	-80,1	22,4	- 58,8
Kiinteistövero	108,0	112,2	4,2	3,9	3,2
Koiravero	0,9	0,8	- 0,1	11,1	- 2,9
Valtionosuudet	- 108,4	- 118,6	-10,2	9,4	-128,3

Verotulot ovat toteutuneet 24,5 milj. euroa budjetoitua suurempina ja Helsingin maksettava valtionosuusmaksu 10,2 milj. euroa budjetoitua suurempana.

Verotulojen muutos edellisestä vuodesta Helsingissä, Espoossa, Tampereella, Turussa ja Vantaalla:

	Helsinki	Espoo	Tampere	Turku	Vantaa
Muutos,%	-12,6	-2,8	-0,1	3,3	0,1

Veroprosentti eräissä suurissa kaupungeissa:

	1998	1999	2000	2001	2002
Helsinki	16,5	16,5	16,5	16,5	16,5
Espoo	17	17	17	17	17
Tampere	17,25	17,25	17,25	17,25	17,25
Turku	17	17	17,50	17,50	17,50
Vantaa	17,75	17,75	17,75	17,75	17,75

Valtuustokaudella 1997–2000 veroprosenttia on korotettu Tampereella ja Turussa. Valtuustokauden 2001–2004 aikana on Helsingissä korotettu veroprosenttia vuoden 2003 alusta lukien 1,0 prosenttiyksikköä. Muissa kaupungeissa veroprosentti on pysynyt samana.

Yhteisöveron muutos edelliseen vuoteen verrattuna Helsingissä, Espoossa, Tampereella, Turussa ja Vantaalla:

	Helsinki	Espoo	Tampere	Turku	Vantaa
Poikkeama, %	- 58,8	-20,4	-37,3	-27,1	-40,1

Yhteisöveron talousarviopoikkeamat Helsingissä vuosina 1998–2002:

	1998	1999	2000	2001	2002
Yhteisövero, milj. €	150,4	50,5	191,5	146,1	-80,1

23.4.2003

Arvonlisäveron palautusjärjestelmä on uudistettu vuoden 2002 alusta lukien siten, että valtio ei enää peri palautusjärjestelmän mukaista arvonlisäveroa takaisin. Arvonlisäveron takaisin perinnästä aiheutuneen ”menetyksen” valtio perii kunnilta yhteisöveron jako-osuutta alentamalla. Tästä syystä vuoden 2002 yhteisöverotuotto Helsingille on selvästi edellisvuotta pienempi, vähennys vuoteen 2001 verrattuna on 394,6 milj. euroa.

Valtionosuuksien määrä Helsingissä vuosina 1998–2002:

	1998	1999	2000	2001	2002
Yleinen valtionosuus	22,9	21,9	22,2	22,2	19,5
Tehtävän mukainen valtionosuus	258,4	233,7	240,9	251,0	272,1
Yhteensä	281,3	255,6	263,1	273,2	291,6
Tasausvähennykset	- 228,4	- 240,6	- 275,9	- 325,2	- 410,2
Yhteensä netto	52,9	15,0	- 12,8	- 52,0	- 118,6

Vuodesta 1998 vuoteen 2002 valtionosuuksien määrä on pienentynyt 171,5 milj. euroa. Niiden nettoarvo on negatiivinen. Valtionosuuksien jatkuva vähentäminen vaikeuttaa merkittävästi kaupungin taloudenhoitoa.

Tilikauden tulos ja alijäämä

Tilikauden tulos oli -236,0 milj. euroa. Se oli 47,9 milj. euroa parempi kuin talousarviossa.

Tilikauden alijäämä oli 222,6 milj. euroa, mikä oli 106,1 milj. euroa talousarviota parempi. Tilikauden tulos ei mahdollistanut rahastointeja.

Investointiosan toteutuminen

Investointiosan menot olivat 372 milj. euroa. Ne olivat 22,3 milj. euroa eli 5,6 % pienemmät kuin vuonna 2001. Myönnettyt määrärahamuutokset (75,3 milj. euroa) huomioon otettuina määrärahoja jäi käyttämättä 124,6 milj. euroa. Investointien toteutumisprosentti ylitysoikeudet huomioon otettuina oli 74,9 %. Edellisen vuoden vastaava prosentti oli 76,2 %. Investointien toteutuma alkuperäiseen talousarvioon nähden on sen sijaan 88,3 %.

Sellaisiin investointikohteisiin, joihin ei ollut alun perin varauduttu, käytettiin 1,3 milj. euroa. Toisaalta talousarvioon sisältyneitä hankkeita jäi toteuttamatta 32,2 milj. eurolla. Investointihankkeet ovat toteutuneet hyvin.

23.4.2003

Investointien valtionosuuksia ei ollut budjetoitu vuodelle 2002 ollenkaan. Niitä saatiin 3,0 milj. euroa.

Talousarvion mukainen rahoituslaskelma

Talousarvion mukaisessa rahoituslaskelmassa toimintapääoma vähenyi 93,3 milj. euroa, mikä on 156,6 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa.

3.2.2

KIRJANPIDON MUKAINEN TILINPÄÄTÖS

Kirjanpidon mukaista tilinpäätöstä tarkastellaan tunnuslukujen valossa, jotka on laskettu Helsingin kaupungin tilinpäätöksestä. Vertailukohtina käytetään Espoon, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupunkien tunnuslukuja, jotka on saatu Helsingin kaupungin tietokeskuksen erikoistutkija, valtiotieteen tohtori Heikki Heliniltä.

Tuloslaskelma

Toimintatuottojen osuus toimintakuluista Helsingissä oli seuraava:

1998	1999	2000	2001	2002
42,7	41,4	39,5	38,2	39,8

Tunnusluku osoittaa, paljonko toiminnan kuluista saadaan katetuksi palvelusuoritteiden myynti- ja maksutuotoilla sekä muilla varsinaisen toiminnan tuotoilla.

Kunnan talouden analysoinnissa keskeiset luvut ovat *vuosikate* ja *investointien tulorahoitusprosentti*.¹ Kunnan talous on vuosikatteen mukaan tasapainossa, kun vuosikate riittää kattamaan käyttöomaisuuden suunnitelmapoistot ja investointien tulorahoitusprosentin mukaan, kun sen arvo on vähintään 100.

	1998	1999	2000	2001	2002
Vuosikate					
Milj. €	446	351	506	413	99
€/asukas	816	635	910	737	176
% poistoista	202	143	195	163	34
Investointien tulorahoitus, %	82	91	92	76	20
Arvio tulorahoituksesta	Tasapainossa	Tasapainossa	Tasapainossa	Tasapainossa	Heikko

¹ Lasketaan kaavalla $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$. Tämä luku ilmaisee, miten suuren osan investoinneistaan kunta pystyy rahoittamaan tulorahoituksellaan.

23.4.2003

Joidenkin suurten kaupunkien vastaavat tunnusluvut vuonna 2002:

	Helsinki	Espoo	Tampere	Turku	Vantaa
Vuosikate, milj. €	99	121	127	90	44
Vuosikate, €/asukas	176	545	634	516	239
Vuosikate, % poistoista	34	183	169	212	104
Investointien tulorahoitus,%	20	64	107	103	45

Helsingissä investointien omahankintamenot olivat 495,7 milj. euroa ja vuosikate oli 98,7 milj. euroa. Investointien tulorahoitusprosentti oli 20. Se on laskenut vuonna 1998 toteutuneesta 82 %:sta vuonna 2002 toteutuneeseen 20 %:iin. Edellä mainituista kaupungeista ainoastaan Tampereella ja Turussa kaupungin talous on tulorahoitusprosentin mukaan mitattuna tasapainossa.

Tilikauden alijäämä ennen varausten ja rahastojen muutoksia oli 143,7 milj. euroa. Tilikauden alijäämää vähensivät rahastojen muutokset 5,6 milj. euroa ja kasvattivat varausten muutos 6,7 milj. euroa sekä poistoeron muutos 9,1 milj. euroa. Näin ollen tilikauden alijäämäksi muodostui 153,9 milj. euroa. Tilikauden alijäämä oli 275 euroa asukasta kohden.

Tase

Omavaraisuus ja rahoitusvarallisuus

*Omavaraisuusaste*² mittaa kunnan vakavaraisuutta ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä tähtäyksellä. *Rahoitusvarallisuus* (euroa/asukas)³ osoittaa, kattavatko rahoitusomaisuus ja pitkäaikaiset sijoitukset vieraan pääoman. Helsingin omavaraisuusaste ja rahoitusvarallisuus ovat kehittyneet vuosina 1998–2002 seuraavasti:

	1998	1999	2000	2001	2002
Omavaraisuusaste	74	76	77	79	75
Rahoitusvarallisuus	274	133	402	207	- 400

² Omavaraisuusaste ilmaistaan prosentteina ja lasketaan kaavalla $100 \times (\text{oma pääoma} + \text{poistoero} + \text{vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot})$

³ Lasketaan kaavalla $(\text{saamiset} + \text{rahoitusarvopaperit} + \text{rahat ja pankkisaamiset} - \text{vieras pääoma} + \text{saadut ennakot}) / \text{asukasmäärä}$ 31.12.

23.4.2003

Suurten kaupunkien omavaraisuusaste ja rahoitusvarallisuus (euroa/asukas) olivat vuonna 2002 seuraavat:

	Helsinki	Espoo	Tampere	Turku	Vantaa
Omavaraisuusaste	75	90	75	65	64
Rahoitusvarallisuus	- 400	373	-82	-528	-1 490

Sijoitukset

Vuosina 1998–2002 sijoitusten määrä oli seuraava (sisältää henkilöstökassan sijoitukset):

Vuosi	Milj. €	Keskikorko % (sijoitusten rullaava keskekorko)
1998	821,4	3,66
1999	669,8	3,16
2000	683,8	4,07
2001	727,4	4,62
2002	661,7	3,91

Vuodesta 1998 sijoitusten määrä on vähentynyt 159,7 milj. euroa.

Sijoitusten keskekorko oli 3,241 % vuoden 2002 lopussa. Vertailukorkona pidettävä kolmen kuukauden euribor oli vastaavana ajankohtana 2,865 %.

Maksuvalmius

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla.

Kaupungin maksuvalmius on kehittynyt vuosina 1998–2002 seuraavasti:

Vuosi	Maksuvalmius päivinä
1998	84
1999	67
2000	66
2001	65
2002	56

Kaupungin maksuvalmius on alentunut 84 päivästä vuonna 1998 vuoden 2002 toteutuneeseen 56 päivään. Maksuvalmiutta voidaan pitää kohtuullisena, mutta siihen on vaikuttanut kaupungin ottama 400 milj. euron laina vuoden 2002 lopulla. Ilman tätä lainanottoa maksuvalmius olisi ollut 16 päivää.

23.4.2003

Suurten kaupunkien maksuvalmius oli vuonna 2002 seuraava:

	Helsinki	Espoo	Tampere	Turku	Vantaa
Maksuvalmius päivinä	56	44	51	64	11

Antolainat

Antolainakanta on ollut vuosina 1998–2002 seuraava:

Vuosi	Lainakanta yhteensä	Liikelaitosten lainat	Velkajärjestelylainat
	Milj. €	Milj. €	Milj. €
1998	1 044	583	3
1999	1 035	565	3
2000	1 148	674	3
2001	1 147	670	3
2002	1 132	655	3

Suurimmat antolainauksen erät vuonna 2002 ovat liikelaitoslainat 655 milj. euroa ja lainat omaan asuntotuotantoon 296 milj. euroa.

Ottolainat

Helsingin ottolainojen määrä on lisääntynyt vuoden 1998 lopussa olleesta 412 milj. eurosta vuoden 2002 lopun 540 milj. euroon. Ottolainojen määrät olivat vuosien 1998–2002 lopussa seuraavat:

Vuosi	Milj. euroa	Euroa lainakannasta
		%
1998	412	77,0
1999	249	62,4
2000	225	56,1
2001	204	50,4
2002	540	80,9

Valuuttakurssiriskiä on vain terminoimattomassa kertalyhenteisessä CHF-määräisessä lainassa, jonka saldo oli 103,3 milj. euroa ja joka eräänny maksettavaksi 18.3.2004.

Vuonna 2003 eräänny maksettavaksi lainojen lyhennyksiä 0,3 milj. euroa ja 103,3 milj. euroa vuonna 2004.

*Suhteellinen velkaantuneisuus*⁴ oli Helsingissä 36,9 %. Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

⁴ Ilmaistaan prosentteina ja lasketaan kaavalla (vieras pääoma - saadut ennakot) / (toimintatuotot + verotuotot + valtionosuudet)

23.4.2003

Suhteellinen velkaantuneisuus oli suurissa kaupungeissa vuonna 2002 seuraava:

	Helsinki	Espoo	Tampere	Turku	Vantaa
Suhteellinen velkaantuneisuus,%	36,9	15,0	23,0	30,4	43,6

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmalla osoitetaan, kuinka paljon kunnan varsinaisen toiminnan ja sen investointien nettokassavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen. Rahoitustoiminnan kassavirralla osoitetaan, miten alijäämäinen nettokassavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty.

Rahoituslaskelman avainlukuja Helsingissä vuonna 2002, milj. euroa:

Tulorahoitus	Käyttöomaisuuden investoinnit	Rahoitusosuudet	Käyttöomaisuuden myyntitulot	Varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirta	
94,9	- 502,7	7	46,5	-354,3	
Antolainauksen muutokset	Lainakannan muutokset	Oman pääoman muutokset	Muut maksuvalmiuden muutokset	Rahoitustoiminnan nettokassavirta	Kassavarojen muutos
-9,8	336,4	6,7	- 50,8	282,5	- 71,8

Konsernitase

Seuraavassa taulukossa esitetään konsernin tunnuslukuja vuosilta 1998–2002 sekä emon vastaavat tunnusluvut vuodelta 2002:

	1998	1999	2000	2001	2002	Emo 2002
Omavaraisuusaste,%	65	67	66	66	62	75
Lainakanta, milj. €	1 708	1 591	1 587	1 694	2 159	540
Lainakanta, €/asukas	3 126	2 883	2 858	3 028	3 857	965
Taseen loppusumma, milj. €	9 207	9 215	9 737	10 073	10 549	8 811
Vastuut, milj. €	1 481	1 635	1 963	2 073	2 607	310

23.4.2003

Seuraavassa taulukossa on vertailutietoja vieraan pääoman määrästä suurissa kaupungeissa. Konsernin osalta vieras pääoma sisältää ottolainojen lisäksi muun vieraan pääoman, joka tietokeskuksen määritelmän mukaan katsotaan lainakannaksi.

	Helsinki	Espoo	Tampere	Turku	Vantaa
Emon lainat, milj. €	540	25	82	109	247
Emon lainat, €/asukas	965	113	408	622	1 359
Konsernin lainat, milj. €	2 159	728	441	775	820
Konsernin lainat, €/asukas	3 857	3 286	2 208	4 440	4 507

(Lähde: Helsingin kaupungin tietokeskuksen erikoistutkija valtiotieteen tohtori Heikki Helin.)

Omavaraisuusaste mittaa kuntakonsernin vakavaraisuutta ja kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuusaste on pysynyt hyvänä vuosina 1998–2002.

Konsernin *lainakanta* 2 159 milj. euroa oli noin neljä kertaa suurempi kuin emolla.

Konsernin *vastuut* 2 607 milj. euroa ovat noin kahdeksan kertaa suuremmat kuin emon. Toisaalta konsernin omavaraisuusaste on pysynyt suhteellisen hyvänä viimeisen kolmen vuoden ajan.

Konsernitaseen loppusumma oli 10 549 milj. euroa, mikä oli 476 milj. euroa suurempi kuin edellisenä vuotena.

3.3

VIRASTOJEN JA LAITOSTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

3.3.1

HELSINGIN TERVEYSVIRASTON ERIKOISSAIRAANHOIDON PALVELUJEN HANKINTA HELSINGIN JA UUDENMAAN SAIRAANHOITOPUIRILTA

Arvioinnin kohteena oli Helsingin terveystalouden erikoissairaanhoitoon palvelujen hankinta Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä (HUS). Tarkoituksena oli selvittää HUS-hankintojen sopimusohjaus, toiminnan suunnittelu, hinnoittelu- ja laskutusperusteet sekä näiden toimivuus. Tarkastus painottui erityisesti vuoden 2002 *kuntalaskutettaviin palveluihin*.

3.3.1.1

Sopimusohjaus ja toiminnan suunnittelu

Erikoissairaanhoitolain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että kuntalaiset saavat tarpeellisen erikoissairaanhoitoon. Tätä varten kunnan on kuuluttava sairaanhoitopiirin kuntayhtymään, jonka tehtävänä on järjestää erikoissairaanhoito alueellaan.

23.4.2003

Perussopimus on HUS:in jäsenkuntien välinen sopimus sairaanhoitopiirin perustamisesta. Sopimuksessa on sovittu palvelujen tuottamispe-
rusteista ja taloudellisista vastuista. HUS tuottaa kuntien järjestämis-
vastuuseen kuuluvia erikoissairaanhoidon palveluja ja huolehtii yliopis-
tolliselle sairaanhoitopiirille säädetyistä tehtävistä. Sopimukseen sisäl-
tyvät myös tärkeimmät kuntalaskutuksen perusteet, kuten palvelumak-
sun määräytyminen ja kalliin hoidon tasaus.

Palvelusopimus on terveysviraston ja HUS:in välinen vuosisopimus. Sopimusta edeltää osapuolten yhteinen terveystuottamisprosessi, jonka tuloksena syntyy terveystuottamisohjelma. Terveystuottamisohjelma valmistellaan terveysviraston ja HUS:in yhteistyöelimessä, terveystuottamistoimikunnassa.

Palvelusopimuksen liitteenä olevassa terveystuottamisohjelmassa selvitetään Helsingin käyttämät palvelut HUS:in toimi- ja erikoisaloittain sekä palvelujen kustannukset ja laatuvaatimukset. Jos terveysvirasto tarvitsee sopimuksen ulkopuolisia HUS:in tuottamia palveluja, terveysviraston tulee pyytää aina myös HUS:in tarjous.

- *Terveystuottamisviraston ja HUS:in välinen palvelusopimus on väljä puitesopimus. Sopimus ei sisällä tuotekohtaisia kiinteitä hintoja. Käytetyt palvelut sekä kuntalaskutus ilmoitetaan yleisluontoisesti HUS:in toimi- ja erikoisaloittain.*

Vuoden 2002 terveysviraston talousarvio ja palvelusopimus

Vuoden 2002 talousarvio perustuu Helsingin terveysviraston strategia-suunnitelmaan 2002–2004. Strategiasuunnitelmassa todetaan erikoissairaanhoidon vähentämismäärä. Tavoitteena on, että HUS keskittyy helsinkiläisten potilaiden erikoissairaanhoidon ja psykiatrian vaativaan erikoissairaanhoidon. Jossain tapauksissa saattaa olla tarkoituksenmukaista hankkia erikoissairaanhoidon palveluja myös muilta tuottajilta kuin HUS:ilta, mutta palvelujen ostoa ei voi kuitenkaan muodostua merkittäväksi.

Terveystuottamisviraston talousarvio jakaantuu kahteen kohtaan, joille valtuusto on asettanut sitovat taloudelliset tavoitteet:

- terveyskeskustoiminta ja
- Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä.

Talousarviossa määritellään kummankin kohdan sisältö. *Terveystuottamiskeskustoiminta* käsittää terveysviraston omana toimintana tuotettavat terveyspalvelut. Kohtaan sisältyvät myös terveysviraston yksiköissä hoidettavana olevien potilaiden laboratorio- ja röntgentutkimusten ostot HUS:ilta sekä viraston yhteiset toiminnot. *HUS:in kuntayhtymä* käsittää

23.4.2003

---

helsingiläisille tuotetut terveyspalvelut, ns. kuntalaskutettavat palvelut. Terveysvirasto osallistuu myös kalliin hoidon tasaukseen ja Myrkytystietokeskuksen rahoitukseen.

Liitteessä 1 on esitetty HUS-toiminnan talousarvio, palvelusopimus ja talousarviomuutokset vuonna 2002 sekä vertailtu, kuinka talousarviomuutokset ovat vaikuttaneet terveyskeskustoiminnan ja HUS:in kuntayhtymän suhteellisiin osuuksiin.

Vuoden 2002 talousarviossa kohtaan HUS:in kuntayhtymä oli varattu 338,8 milj. euroa. Lisäksi kohtaan terveyskeskustoiminta oli varattu 10,2 milj. euroa erikoissairaanhoidon palvelujen hankintaan HUS:ilta tai muilta palvelujen tuottajilta.

Vuoden 2002 palvelusopimuksessa⁵ HUS:in kuntalaskutus oli aluksi 345,7 milj. euroa, kalliin hoidon tasausmaksuennakko 6,7 milj. euroa ja Myrkytystietokeskuksen rahoitus 0,1 milj. euroa. Vuoden kuluessa terveysvirasto teki vielä 1 milj. euron lisätilauksen Lasten ja nuorten sairaalalta.

Palvelusopimuksessa kuntalaskutus oli suurempi kuin vastaava sitova määräraha, sillä terveyskeskustoiminnan talousarviokohdan erikoissairaanhoidon määrärahasta HUS-toimintaan palvelusopimuksella osoitettiin 6,9 milj. euroa. Palvelusopimuksessa määritellään myös kalliin hoidon tasausmaksuennakko. Tasausmaksua ei kuitenkaan budjetoitu, koska edellisinä vuosina tasausmenettelystä Helsingille ei ollut syntynyt lopullisia menoja.

Vuonna 2002 HUS-toiminnan lopullinen toteuma oli 360,6 milj. euroa. Toteumaan sisältyvät kuntalaskutus 359,5 milj. euroa, kalliin hoidon tasaus 0,8 milj. euroa, Myrkytystietokeskuksen rahoitus 0,1 milj. euroa ja potilasjonojen lyhentäminen 0,3 milj. euroa.⁶ Kuntalaskutukseen sisältyy 4,9 milj. euroa sakkomaksuja.

Syksyllä 2002 kaupunginvaltuusto päätti siirtää HUS-toimintaan terveyskeskustoiminnasta 7,9 milj. euroa ja samalla myönsi HUS-toimintaan 9,3 milj. euroa ylitysoikeutta. Helmikuussa 2003 valtuusto myönsi ylitysoikeutta lisää 4,5 milj. euroa.

Terveyssuunnitelman mukaisia toiminnallisia tavoitteita ovat hoitajakset, hoitopäivät ja avohoitokäynnit. Vuonna 2002 tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

---

⁵ Vuoden 2002 palvelusopimus hyväksyttiin 18.12.2001/tervkl § 342 ja allekirjoitettiin 20.12.2001.

⁶ Vuonna 2002 terveysvirasto käytti 0,6 milj. euroa potilasjonojen lyhentämiseen. Lyhentämiskustannuksista sosiaali- ja terveysministeriö korvaa puolet suoraan sairaanhoitopiirille ja toinen puoli jää kaupungin maksettavaksi.

23.4.2003

HUS-PALVELUT	Sopimus	Lisätilaus	Yhteensä	Toteutunut	
Hoitojaksot	82 257	100	82 357	79 213	96,2 %
Hoitopäivät	106 290	900	107 190	120 531	112,4 %
<i>josta sakkopäiviä</i>				9 008	
Avohoitokäynnit	618 260	2 120	620 380	631 500	101,8 %
YHTEENSÄ	806 807	3 120	809 927	831 244	102,6 %

Hoitojaksoja kertyi lähes 4 % suunniteltua vähemmän. Hoitopäivien toteuma on runsaat 12 % suunniteltua enemmän; sakkopäivät sisältyvät hoitopäiviin. Avohoitokäyntejä kertyi noin 2 % suunniteltua enemmän.

- *Terveysviraston ja HUS:in yhteinen terveystuennittelu ei ole toiminut niin, että terveysviraston toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet olisivat toteutuneet. HUS-toiminnan talousarviomenot ovat ylittyneet huomattavasti. Toteutuneet hoitajakset ja hoitopäivät poikkeavat merkittävästi palvelusopimuksesta. Hoitajaksoja on kertynyt suunniteltua vähemmän ja hoitopäiviä huomattavasti suunniteltua enemmän. Kun hoitajakset pitkittyvät, siitä aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia (mm. sakkomaksuja) ja toisaalta hoidettujen potilaiden määrä pienentyy.*
- *Budjetointi ei ole ollut kaikilta osin läpinäkyvää. Vaikka talousarvion perusteluosassa ei erikseen mainita, myös terveyskeskustoiminnan talousarviokohtaan on varattu määrärahaa erikoissairaanhoidon palvelujen hankintaan HUS:ilta tai muilta palvelujen tuottajilta. Tämä antaa helposti väärän kuvan terveysviraston perusterveydenhuollon ja HUS-kuntayhtymän kustannusten suhteellisista osuuksista sekä niiden muutoksista.*

Hinnoitteluperusteet ja hinnat

Perussopimuksessa on sovittu, että HUS:in hinnoitteluperusteet päättää valtuusto ja sairaalakohtaiset hinnat määrää hallitus.

Vuoden 2002 tuotteistuksen ja hinnoittelun periaatteiden mukaan hinnoittelussa noudatetaan omakustannusperiaatetta, jolloin hinta kattaa palvelun tuotantokustannukset. Sakkomaksu on poikkeus omakustannusperiaatteesta.

Palvelumaksut määräytyvät hinnoiteltujen tuotteiden perusteella. Avohoidon tuotteistus perustuu erityyppisiin käynteihin. Somaattisten erikoisalojen vuodeosastohoito ja päiväkirurgia on tuotteistettu hoitajakso-

23.4.2003

perusteisesti DRG-ryhmiin⁷ ja muu vuodeosastohoito hoitopäivien mukaisesti. Hinnat ovat pääsääntöisesti HUS:in tulosityksikkö- ja tulosaluekohtaisia.

Toisin kuin muilla HUS:in toimialueilla, Helsingin sairaaloissa hoitojaksojen hinnat lasketaan DRG-ryhmäkohtaisten välisuoritekustannusten⁸ perusteella. Ryhmälle määritellään kiinteä hinta, mutta jos toteutuneen hoitokson kustannukset merkittävästi poikkeavat keskihinnasta (hinnastossa määriteltä ala- ja yläraja), hoitokso hinnoitellaan suoriteperusteisesti.

HUS:in hallitus vahvisti palveluhinnaston 20.12.2001. Vuoden 2002 aikana HUS teki hinnastoon useita lisäyksiä ja muutoksia.

Liitteessä 2 on vertailtu keskeisiä HUS:in eri sairaaloiden hintoja. Vertailu osoittaa, että Helsingin sairaaloiden palvelut ovat yleensä kalliimpia kuin muiden sairaaloiden.

Seuraavassa taulukossa on esitetty helsinkiläisten toteutuneet Naistensairaalan keskeiset hoitokset ja toteuma miljoonina euroina sekä vertailu, paljonko toteuma olisi ollut alkuperäisillä kiinteillä hinnoilla ja eräiden muiden HUS:in sairaaloiden hinnoilla:

DRG-RYHMÄ	Hoitokset 2002	Toteuma 2002	Laskennallinen toteuma eri hinnoilla			
			Hinnasto	Jorvi	Lohja	Hyvinkää
359 Kohdun ja sivuelinten leikkaus hyvänlaat. sair.takia, ei kompl.	1 612	3,3	3,3	3,5	3,2	3,3
367 Gynekologinen syöpä, ei kompl.	1 587	2,2	2,2	3,1	2,9	3,0
370 Keisarinleikkaus, kompl.	705	3,3	3,3	2,6	2,4	2,5
371 Keisarinleikkaus, ei kompl.	358	1,1	1,1	0,9	0,8	0,8
372 Alatiesynnytys, ongelmia	416	1,0	1,0	0,6	0,5	0,6
373 Alatiesynnytys, ongelmaton	4 209	6,7	6,3	4,0	3,7	3,8
381 Abortti ja kaavinta, kohdun avaus	1 370	0,9	0,9	1,1	1,0	1,0
YHTEENSÄ	10 257	18,5	18,1	15,8	14,5	15,0
LASKENNALLINEN POIKKEAMA			0,4	2,7	4,0	3,5

Laskennallisessa vertailussa on käytetty vuoden 2002 hinnaston alkuperäisiä hintoja. Vertailun mukaan hoito Naistensairaalassa olisi ollut 0,4 milj. euroa edullisempaa, jos hoitokset olisi laskutettu alkuperäisillä kiinteillä hinnoilla. HUS:in muiden sairaaloiden hinnoilla hoito olisi ollut 2,7–4,0 milj. euroa edullisempaa kuin hoito Naistensairaalassa.

⁷ DRG = Diagnosis Related Groups. DRG-ryhmittely on somaattisen vuodeosastohoidon ja päiväkirurgian kuvaamista varten laadittu potilasryhmittely, jossa otetaan huomioon hoidon vaativuus. Potilaan hoitoa koskeva tieto perustuu sairauskertomustietoon (diagnoosi-, toimenpide-, komplikaatio-, oire- ja sivusairaustiedot).

⁸ Välisuoritteita ovat esim. hoitopäivät, avohoitokäynnit, laboratorio-, röntgen- ym. tutkimukset, leikkaus- ja muut hoitotoimenpiteet.

23.4.2003

- *Palveluhinnaston perusteella palvelujen käytön kustannukset eivät ole ennakoitavissa. Hinnasto on vahvistettu vasta sen jälkeen kun palvelusopimus on hyväksytty. Hinnasto ei sido HUS:ia, joten vuoden kuluessa HUS teki siihen yksipuolisella päätöksellään useita muutoksia, jotka ovat yksi syy menojen kasvuun.*
- *Helsingin sairaaloiden peruspalvelujen hinnat poikkeavat merkittävästi toisistaan. Helsingin käyttämät Helsingin sairaaloiden palvelut ovat yleensä kalliimpia kuin HUS:in muiden sairaaloiden.*

3.3.1.2

Palvelujen laskutus

Palvelumaksut

Perussopimuksessa on sovittu, että palvelumaksut määräytyvät käytön mukaan.

Tuotteistuksen ja hinnoittelun periaatteet vuodelle 2002 sisältää myös laskutusohjeet. HUS laskuttaa kuukausittain 1/12 palvelusopimuksen kokonaissummasta. Laskutus tasataan kaksi kertaa vuodessa toteutuneen käytön mukaiseksi. Mikäli palvelusopimus muuttuu kesken vuotta, ennakkolaskutusta muutetaan vastaavasti. Vuoden 2002 palvelusopimuksen perusteella HUS laskutti kuukausittain 28,8 milj. euroa. Tammi–kesäkuun tasauslasku oli 7,4 milj. euroa ja heinä–joulukuun 6,4 milj. euroa.

- *Ennakkolaskutus ei anna reaaliaikaista kuvaa menojen kehityksestä. Tasauslaskut ovat olleet huomattavan suuret, mikä on vaikeuttanut palvelujen käytön kustannusten seurantaa.*

Kalliin hoidon tasausjärjestelmä

Perussopimuksen mukaan erityisen kalliin hoidon kustannukset tasataan jäsenkuntien kesken. HUS:in valtuusto päättää vuosittain rajan, jonka ylittävät potilaskohtaiset kustannukset kuuluvat tasauksen piiriin. Kustannukset katetaan valtuuston vahvistamalla asukaskohtaisella maksulla.

Vuonna 2002 kalliin hoidon tasaus kattoi yli 50 000 euron potilaskohtaisista kustannuksista 80 prosenttia. Helsingin osuus kustannuksista oli 14,4 milj. euroa, mutta Helsinki sai myös kalliin hoidon hyvitystä 13,6 milj. euroa, joten tasausmenettelyn lopulliset kustannukset olivat 0,8 milj. euroa.

Aiemmin Helsingin kalliin hoidon hyvitykset ovat olleet suuremmat kuin vastaavat menot: 1,1 milj. euroa vuonna 2001 ja 0,5 milj. euroa vuonna 2000.

23.4.2003

Potilaan jatkohoidon viivästyminen ja sakkomaksu

Jos HUS:in somaattisilla erikoisaloilla potilaan hoito pitkittyy perusterveydenhuollon tai sosiaalitoimen jatkohoitopaikan puuttuessa, eikä kaupunki pysty järjestämään jatkohoitopaikkaa kahden arkipäivän kuluessa ilmoituksesta, ylimääräiset hoitopäivät ovat ns. sakkopäiviä. Sakkomaksulla pyritään parantamaan potilaan ohjautumista hoidon porrastuksen mukaiseen oikeaan hoitopaikkaan. Sakkomaksusta ei ole sovittu perussopimuksessa, vaan se määritellään tuotteistuksen ja hinnoittelun periaatteissa ja palvelusopimuksessa.

Vuonna 2002 sakkomaksu oli perushoitopäivän kaksinkertainen hinta, Helsingin sairaaloissa 500–930 euroa/päivä. *Sakkopäiviä kertyi 9 008 ja sakkomaksuja 4,9 milj. euroa.* Vuonna 2001 sakkopäiviä oli 2 635 ja sakkomaksuja 1,4 milj. euroa.

Terveysvirasto on pyrkinyt vähentämään sakkopäiviä yhteistyössä sosiaaliviraston kanssa. Kesällä 2002 terveyskeskussairaloissa odotti lähes 80 potilasta sosiaaliviraston järjestämää paikkaa. Syksyllä 2002 terveyskeskustoiminnan määrärahasta siirrettiin 0,7 milj. euroa⁹ sosiaalivirastolle käytettäväksi ylimääräisten paikkojen perustamiseen ja ylläpitoon.

Vuonna 2002 kesäkuukausina suljettiin väliaikaisesti yksittäisiä akuutiosastoja ja laitospaikkoja on vähennetty myös pysyvästi. Laitospaikkojen vähentäminen liittyy terveyskeskusten säästötoimenpiteisiin ja toisaalta Helsingin terveyskeskuksissa on edelleen sairaalapaikkoja suhteellisesti enemmän kuin muissa suurissa kaupungeissa. Terveysvirasto on antanut terveyslautakunnalle selvityksen kesäajan sulkemisten vaikutuksista.¹⁰ Selvityksessä todetaan, ettei viime kesän kokemusten perusteella vuodeosastojen sulkeminen tai niiden toiminnan merkittävä supistaminen ole perusteltua. Sulkemisilla aiheutetaan toisaalla kustannuksia, mm. HUS:in sakkomaksuja.

- *Vuonna 2002 sakkopäiviä kertyi huomattavasti aiempaa enemmän. Sakkopäivät johtuivat hoitoketjun toimivuushäiriöistä, sillä Helsinki ei pystynyt järjestämään jatkohoitopaikkaa sopimuksen mukaisessa ajassa. Terveyskeskussairaloissa on ollut potilaita, jotka ovat jonottaneet sosiaaliviraston järjestämää paikkaa. Sakkopäivien lisäykseen ovat vaikuttaneet myös perusterveydenhuollon supistukset.*

⁹ Valtuusto 27.11.2002 § 293

¹⁰ Tervlk 3.12.2002 § 270

23.4.2003

3.3.1.3

Potilasohjaus

Palvelusopimuksessa on esitetty, että terveysturvasto vastaa helsinkiläisten potilaiden potilasohjauksesta. Ohjaussuureina käytetään terveysturvaston suunnitelman mukaisia tavoitteita läheteiden ja jonottajien lukumääristä.

HUS:iin hoitoonohjaus tapahtuu pääosin läheteen perusteella. Läheteistä 50 % on terveysturvastolääkäreiden, 22 % HUS:in sisäisiä läheteitä, 15 % yksityislääkärin ja 13 % jonkin muun läheteitä, esim. työterveyshuollon tai vanhainkodin.¹¹

Potilasohjaukseen terveysturvasto voi vaikuttaa vain rajoitetusti, mikä johtuu osittain lainsäädännöstä. Maaliskuussa 2002 Helsingin kaupunginhallitus teki sosiaali- ja terveysturvastolle läheteohjausta koskevan säädösmuutosesityksen. Esityksen mukaan palvelujen järjestämisestä vastuussa oleva kunta voi päättää siitä, miten kunnan potilaat ohjataan jatkotutkimuksiin ja –hoitoon.

HUS:iin jonottavien helsinkiläisten määrää tammi–marraskuussa 2002 on kuvattu liitteessä 3. Vuoden alussa jonottajia oli 14 592 ja marraskuussa 12 992. Erityisesti korva-, nenä- ja kurkkutautien jonottajien määrä on vähentynyt: tammikuussa jonottajia oli 2 213 ja marraskuussa 1 301. Myös ortopedian kokonaistilanne on parantunut. Etenkin lonkka- ja polviproteesileikkauksiin sekä jalkaterän leikkauksiin jonottavien määrä vähentynyt.

Pehmytkudoskirurgiaan, kuten esimerkiksi tyrä- ja sappileikkauksiin, jonottajia oli marraskuussa enemmän kuin vuoden alussa. Suonikohjuleikkaukseen jonottavien määrä oli jopa kaksinkertaistunut. Myös silmätautien jonottajia oli marraskuussa enemmän kuin vuoden alussa.

Helsingiläisten hoidettujen potilaiden odotusajat tammi–marraskuussa 2002 on kuvattu liitteessä 4. Eniten hoitojaksoja aiheutuu kaihileikkauksista, joihin tarkastelujakson keskimääräinen odotusaika oli 206 päivää. Muita keskeisiä hoitoja, joihin odotusaika on ollut yli 200 päivää, ovat esimerkiksi lonkan ja polven primaari keinoivelleikkaus sekä suonikohjuleikkaukset. Tarkastuksessa olivat käytettävissä vain odotusaikojen keskiarvot ja mediaanit, joten odotusaikojen vaihteluja ei voitu tarkemmin vertailla.

Liitteessä 5 on HUS:in selvitys jonotilanteesta jäsenkunnittain. Selvityksen mukaan HUS:issa Helsingin jonotilanne on viidenneksi paras.

---

¹¹ Tervlk 1.10.2002 § 235

23.4.2003

HUS:iin jonottavista potilaista 36,15 prosenttia on helsinkiläisiä (12 992 potilasta).

3.3.1.4

Johtopäätökset

Tarkastuslautakunta toteaa yhteenvetona seuraavaa:

- *Terveysviraston ja HUS:in välinen palvelusopimus on väljä puitesopimus eikä tilaaja-tuottajamallin mukainen sopimus, jonka perusteella palvelujen käytön kustannukset olisivat nykyistä helpommin ennakoitavissa:*
  - *Palvelusopimuksessa käytetyt palvelut ja kuntalaskutus on ilmoitettu yleisluontoisesti HUS:in toimi- ja erikoisaloittain.*
  - *Palvelusopimus ei sisällä tuotekohtaisia kiinteitä hintoja. Hinnasto on vahvistettu vasta sen jälkeen kun palvelusopimus on hyväksytty. Hinnasto ei sido HUS:ia, joten vuoden aikana HUS teki siihen yksipuolisella päätöksellään useita muutoksia.*
- *Terveysviraston ja HUS:in välinen sopimusohjaus ja yhteinen terveyssuunnittelu eivät ole toimineet niin, että terveysviraston toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet olisivat toteutuneet:*
  - *Kaupunginvaltuuston asettama sitova HUS-toiminnan talousarvio ylittyi huomattavasti. Erityisesti sakkomaksut lisäsivät kustannuksia oleellisesti.*
  - *Kustannusten nousu ei ole selitettävissä palvelujen käytön kasvulla.*
  - *Toteutuneet hoitajakset ja hoitopäivät poikkesivat merkittävästi palvelusopimuksesta. Hoitajaksoja kertyi suunniteltua vähemmän ja hoitopäiviä huomattavasti suunniteltua enemmän.*
  - *Koska Helsinki ei pystynyt järjestämään jatkohoitopaikkaa palvelusopimuksen mukaisessa ajassa, HUS:in hoitajakset pitkittyivät aiheettomasti. Tästä aiheutui ylimääräisiä sakkopäiviä ja samalla hoidettujen potilaiden määrä vähentyi.*
  - *Sakkopäivät johtuivat hoitoketjun toimivuushäiriöistä, sillä Helsinki ei pystynyt järjestämään jatkohoitopaikkaa sopimuksen mukaisessa ajassa. Terveyskeskussairaaloissa oli potilaita, jotka jonottivat sosiaaliviraston järjestämää paikkaa. Toisaalta myös perusterveydenhuollon supistukset vaikuttivat sakkopäivien lisäykseen.*
- *Budjetointi ei ole ollut kaikilta osin läpinäkyvää. Vaikka talousarvion perusteluosassa ei ollut erikseen mainittu, terveyskeskustoiminnan talousarviokohtaan oli varattu määrärahaa myös erikoissairaanhoidon palvelujen hankintaan HUS:ilta tai muilta palvelujen tuottajilta. Tämä antaa helposti väärän kuvan terveysviraston perusterveydenhuollon ja HUS-kuntayhtymän suhteellisista osuuksista sekä niiden muutoksista.*

23.4.2003

- *HUS:in eri sairaaloiden hinnat poikkesivat merkittävästi toisistaan. Useat perustason keskeiset palvelut, esimerkiksi synnytykset, olivat Helsingin sairaaloissa huomattavasti kalliimpia.*
- *Käytössä oleva kuntalaskutus vaikeuttaa kustannusseurantaa, sillä tasauslaskut ovat olleet huomattavan suuret.*
- *Lähetteiden määrään terveystieteiden virasto voi vaikuttaa vain rajoitetusti, sillä puolet HUS:in lähetteistä on ollut muiden kuin terveyskeskuslääkäreiden.*
- *Vuonna 2002 helsinkiläisten hoitoon pääsy oli pääsääntöisesti hie- man parantunut. Kuitenkin eräisiin keskeisiin hoitoihin, kuten tyrä-, sappi- ja silmäleikkauksiin, jonottajien määrä oli lisääntynyt. Myös eräiden keskeisten toimenpiteiden, esimerkiksi kaihin sekä lonkan ja polven keinonivelleikkauksien, keskimääräinen odotusaika oli huomattavan pitkä.*

Lopuksi tarkastuslautakunta toteaa, että

- *sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin kaupunki ja HUS asettivat vuoden 2002 syyskuussa selvitysryhmän arvioimaan HUS:in ja Helsingin välistä tilannetta. Ryhmä kävi läpi yhteistyön ongelmia ja esitti loppuraportissaan jatkotoimenpiteitä, joilla osapuolten välistä yhteistyötä voidaan parantaa. Tarkastuksessa esille tulleet suunnittelun ja sopimusohjauksen puutteellisuus, menokehityksen hallinta ja laskutusongelmat sisältyvät selvityshankkeen jatkotoimenpiteisiin. Lisäksi selvitysryhmän jatkotoimenpiteisiin kuuluvat EVO-rahoituksen¹² riittävyyden selvittäminen, päällekkäisen terveydenhuollon kapasiteetin purkaminen ja hoitoketjujen toimivuus.*

3.3.2

YMPÄRISTÖASIOIDEN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN SEURANTA

Ympäristöasioita ja kestävästä kehitystä seurataan kolmella tasolla: strategiatasolla, ohjelmatasolla sekä tavoite- ja toimeenpanotasolla. Tämän lisäksi on erikseen ympäristön tilan seuranta.

Strategiataso

Strategiatasossa seurataan kaupungin kestävästä kehityksen yhteisstrategiaa ja toimintaohjelmaa sekä ympäristöpolitiikkaa. Kestävästä kehityksen strategian toteutumista seurataan koko kaupunkia koskevilla A-indikaattoreilla (23 yleisindikaattoriteemalla) ja virastojen ja laitosten toimialakohtaisilla kestävästä kehityksen indikaattoreilla (B-

¹² Valtion maksama laskennallinen korvaus lääkäreiden ja hammaslääkäreiden koulutuksesta sekä terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta.

23.4.2003

indikaattoreilla). Ensimmäinen A-indikaattoreita koskeva seurantaraportti julkaistiin syksyllä 2000.

Ympäristöasioita ja ympäristöindikaattoreita koskeva tieto on koottu koko kaupunkia koskevaan ympäristöraporttiin sekä virastojen ja laitosten omiin ympäristöraportteihin. Kaupungin ympäristöpolitiikan toteutumista on seurattu ympäristöohjelman 1999–2002 seurannan loppuraportissa ja virastojen ja laitosten laatimissa omissa ympäristöpolitiikka- tai -strategiaa koskevissa julkaisuissa.

Ohjelmataso

Ohjelmatasoa seurataan ympäristöohjelmalla. Järjestyksessään kolmas ympäristöohjelma 1999–2002 valmistui toukokuussa 1999 ja sitä koskeva seurantaraportti valmistui syksyllä 2002. Ympäristöohjelma oli samalla myös ympäristöterveysohjelma.

Tavoite- ja toimeenpanotaso

Tavoite- ja toimeenpanotasossa seurataan kaupungin merkittäviä ympäristötoimia ja -vaikutuksia. Ne on koottu koko kaupungin ympäristöraporttiin. Kaupunginvaltuusto käsitteli vuoden 2001 ympäristöraportin 19.6.2002. Lisäksi vuosittaiset hallintokuntien ympäristöraportit ja toimintakertomukset sisältävät hallintokunnan ympäristötoimia ja -vaikutuksia. Vuonna 2001 hallintokuntien omia ympäristöraportteja oli 10.

Ympäristön tilaa seurataan tiivistetysti kaupungin ympäristöraportissa, erillisessä Ympäristön tila -katsauksessa ja ympäristötilastossa. Kattava Ympäristön tila -katsaus, samoin kuin kaupungin ympäristötilasto, on viimeksi tehty vuonna 1998.

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *strategiatason seuranta tulisi laajentaa ympäristökeskuksen koordinoimasta ympäristöasioiden seurannasta myös kestävä kehityksen sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen*
- *virastoissa ja laitoksissa tulisi kehittää kestävä kehityksen B-indikaattorit*
- *ympäristöpolitiikan suhteen kestävä kehityksen strategiaan tulisi olla nykyistä selkeämpi*
- *ohjelmatason tavoitteiden selkeyttä, konkreettisuutta ja mitattavuutta tulisi lisätä ja tavoitteiden tulisi perustua kaupungin ympäristöpoliittisiin ja -strategisiin linjauksiin*
- *ympäristöraportin laatimisen ja energiakulutustietojen saannin aika-aulua tulisi aikaistaa*
- *jättemäärien arviointimenettelyä ja pienten virastojen ympäristötavoitteita ja -johtamista tulisi kehittää*

23.4.2003

- *yhtenäinen Ympäristön tila -katsaus ja ympäristötilasto tulisi laatia valtuustokausittain.*

3.3.3

LASTEN PÄIVÄHOITOMENOJEN YLITYS

Vuonna 2002 lasten päivähoiton käyttömenot olivat 266,3 milj. euroa. Edellisenä vuonna menot olivat 263,9 milj. euroa. Vuoden 2002 määräraha ylittyi 1,7 milj. euroa. Ylitys aiheutui mm. arvioitua suuremmista palkkamenoista ja päiväkotien vuokrista.

Alle kouluikäisten lasten määrä on vähentynyt Helsingissä vuodesta 1997 jatkuvasti. Tämä näkyy myös hoidossa olevien lasten määrässä. Päiväkodeissa oli lapsia vuoden 2002 lopussa 18 012 ja perhepäivähoidossa 1 980. Päiväkotihoidossa olleiden lasten määrä väheni edellisestä vuodesta 579 ja perhepäivähoidossa olleiden määrä 91 lapsella. Päivähoitossa olleiden lasten määrän vähennys vuoden aikana oli 3,2 prosenttia.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- *lasten päivähoiton käyttömenot eivät ole vähentyneet päivähoitossa olevien lasten määrän vähentymistä vastaavasti. Tämä osoittaa, että tähänastiset päivähoiton tasapainotustoimenpiteet eivät ole olleet riittäviä.*
- *toiminnan ja talouden suunnitteluun ja seurantaan tulee sosiaalitoimessa kiinnittää erityistä huomiota, jotta toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettaisiin. Päivähoitoikäisten lasten väheneminen Helsingissä on ollut tiedossa useita vuosia. Tällä ei ole ollut kuitenkaan vastaavaa vaikutusta päivähoiton menoihin. Päivähoiton hallinnon moniportaisuus ja kiinteät kustannukset ovat osaltaan voineet vaikuttaa siihen, että päivähoiton tasapainotukselle asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu.*

3.3.4

ERITYISRYHMIEN TYÖLLISTÄMINEN SOSIAALIVIRASTOSSA

Sosiaalivirastossa erityisryhmien työllistämistoiminnasta pääosa tapahtuu erityissosiaalikeskuksen työtoimistossa ja töidenjärjestelytoimistossa, mutta myös lastensuojelun ja kehitysvammahuollon alueilla on jonkin verran työ- ja työllistämistoimintaa.

Erityisryhmien työllistämisessä on kysymys sellaisten työkyvyltään heikentyneiden henkilöiden työllistämistä, jotka eivät työllisty avoimilla työmarkkinoilla, mutta joille ei ole myöskään myönnetty eläkettä. Työt järjestää joko työtoimisto tai sitten erillisinä työllistämistoimenpiteinä, kuten kuntouttavana työtoimintana, töidenjärjestelytoimisto. Töidenjärjestelytoimiston asiakkaita ovat yhdistelmätuella yli 500 päivää työttö-

23.4.2003

minä olleet henkilöt, harkinnanvaraisella tuella työllistetyt vajaakuntoiset henkilöt ja kuntouttavan työtoiminnan piirissä olevat henkilöt. Kuntouttavaan työtoimintaan kuuluvia aktivointisuunnitelmia tehtiin vuonna 2002 kaikkiaan 3 305 henkilölle.

Työllistetyt pyritään sijoittamaan ammatin tai työkokemuksen mukaisesti sopiviin töihin. Kuntouttava työtoiminta taas on järjestetty samalla tavalla kuin työtoimistossakin eli verstastoimintana, ulkoryhminä jne.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- *työtoimiston ja töidenjärjestelytoimiston tehtävät ovat osittain päällekkäisiä. Kummassakin yksikössä on samanlaisia työtoimintoja. Tämän vuoksi tulisi selvittää, miten työtoiminta voidaan järjestää mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.*
- *kunnille on määrätty useissa laeissa monien eri ryhmien työllistämisvelvoitteita. Kuitenkaan ei ole säädetty tarkemmin, milloin nämä velvoitteet ovat tulleet täytetyiksi. Siitä ei ole kattavaa selvitystä, miten on onnistunut sellaisten pitkään työttöminä olleiden henkilöiden työllistyminen, joille oli tehty aktivointisuunnitelma.*
- *vastuunjako kunnan ja työvoimaviranomaisten kesken työllistämispalveluiden hoidossa on osittain epäselvä.*

3.3.5

VAMMAISPALVELULAIN MUKAINEN KULJETUSTUKI JA MATKOJENYHDISTELYKOKEILU

Sosiaalilautakunta päätti vuonna 1993 siirtyä kuljetuspalveluiden järjestämisessä sosiaalihuoltolain mukaisista kuljetuksista vammaispalvelulain mukaisiin kuljetuksiin. Tämän seurauksena kuljetustukimenot alkoivat kasvaa voimakkaasti.

Kasvun syynä oli se, että tuen piiriin tulivat vammaisten lisäksi ne ikääntyneet henkilöt, jotka olivat aiemmin saaneet sosiaalihuoltolain mukaista kuljetustukea. Sen lisäksi tuli uusia vanhusikäisiä asiakkaita vuosittain. Kuljetustukea saavista henkilöistä noin 80 prosenttia on yli 65-vuotiaita.

Kun vuonna 1995 yhdensuuntaisia matkoja takseilla tai invatakseilla tehtiin 805 739 kpl ja kuljetustukimenot olivat 11,7 milj. euroa, niin suurimmillaan vuonna 2001 tehtiin 1 216 525 yhdensuuntaista matkaa ja kuljetustukimenot olivat 20,9 milj. euroa. Vuosittainen menojen kasvu on ollut keskimäärin 10 prosenttia. Talousarvion kohta "Vammaisten palvelut" onkin ylittynyt toistuvasti lähinnä juuri siksi, että kuljetustukeen ei ole varattu riittävästi määrärahaa.

Sosiaalilautakunta päätti kokouksessaan 4.12.2001, että läntisessä suurpiirissä käynnistetään matkojenyhdistelykokeilu vuoden 2002 lo-

23.4.2003

puassa. Järjestelmän laajentaminen koko kaupungin alueelle tuodaan vuonna 2003 sosiaalilautakunnan päätettäväksi läntisen suurpiirin kokeilusta saatujen kokemusten perusteella. Kokeilun tarkoituksena on selvittää, voitaisiinko jatkuvasti kasvaviin kuljetuskustannuksiin vaikuttaa matkoja yhdistelemällä.

Sosiaalilautakunta päätti 11.12.2001 matkojenyhdistely- ja kuljetuspalvelujen hankinnasta. Tarjouskilpailun voittaja aloitti matkojenyhdistelytoiminnan marraskuussa 2002. Tätä ennen läntisen suurpiirin kuljetustukea saavat asiakkaat haastateltiin kuljetustarpeen arvioimiseksi. Tuon saajille oli ennen toiminnan käynnistämistä tiedotettu uudesta järjestelmästä ja siitä, miten matkat tilataan.

Heti kokeilun alkuvaiheessa ilmeni ongelmia. Asiakkaat saattoivat jäädä ilman tilaamaansa kuljetusta tai se tuli sovittua myöhemmin. Toisaalta asiakkaat ovat edelleenkin tilanneet matkoja muualta kuin kuljetuspalvelukeskuksesta tai sitten myöhästyneet jo sovitusta kuljetuksesta. Osa ongelmista on saatu korjatuksi, mutta edelleenkin kaikki kuljetukset eivät suju sovitulla tavalla.

Vuonna 2002 sekä matkojen että kuljetustukimenojen määrät vähenivät vuoden 2001 lukuihin verrattuina. Yhdensuuntaisia kuljetustukimatkoja tehtiin 1 109 882 ja matkoihin käytettiin kaikkiaan 18,2 milj. euroa vuonna 2002.

Kuljetustukimatkat ja niistä aiheutuneet menot vähenivät vuonna 2002 muissakin suurpiireissä kuin läntisessä. Syynä tähän ovat olleet mm. tiukentuneet päätöksentekokriteerit ja myös asiakkaiden matkojen tarkempi seuranta, jolloin on voitu puuttua tehokkaammin ohjeiden vastaisiin kuljetuksiin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- *kuljetustukimatkojen yhdistelykokeilu on ollut Helsingissä toiminnassa puolisen vuotta. Lopullisia johtopäätöksiä järjestelmän toimivuudesta ja sen aikaan saamista säästöistä ei vielä voitane tehdä. Säästöjä laskettaessa tulee myös ottaa huomioon matkojen yhdistelykokeilun hallinnolliset kustannukset, mitkä tulee luotettavasti selvittää.*
- *matkojen yhdistely edellyttää jatkuvaa kuljetuspalvelujen laadun seurantaa. Tätä varten tulee kehittää toimiva seurantajärjestelmä. Myös asiakkaiden ohjauksen tulee olla selkeää ja ymmärrettävää, niin että asiakas tai hänen avustajansa osaavat toimia oikein.*
- *vammaispalvelujen menot ovat valtaosin muodostuneet kuljetustuesta. Kuljetustuen kustannuksiin voidaan vaikuttaa myös siirtämällä käyttämään sosiaalihuoltolain mukaisia kuljetuksia, joiden kohdalla voidaan käyttää harkintaa toisin kuin vammaispalvelulain mukaisissa matkoissa.*

23.4.2003

3.3.6

TALOJEN JA RAKENNUSTEN VUOKRAUS

Kaupunki siirtyi kaupunginhallituksen päätöksellä vuoden 1994 alusta sisäisiin markkinavuokriin. Vuokrat oli jaoteltu alueellisesti ja ne ohjasivat hyvin toimisto- ja liiketilojen käyttöä. Kuitenkaan ne eivät soveltuneet juuri lainkaan suurimpaan osaan kaupungin rakennuskantaa (koulut, päiväkodit, sairaalat), koska em. rakennuksia ja tiloja ei ole saatavana markkinoilta. Tästä syystä siirryttiin kustannusperusteiseen vuokraan, joka ohjasi huonosti puolestaan toimisto- ja liiketilojen käyttöä. Vanhojen rakennusten kustannusperusteisen vuokran perusteena olevan teknisen arvon määrittäminen oli vaikeaa.

Kiinteistölautakunnan 19.6.2001 päättämässä ns. salkutetussa vuokranmäärityksessä kiinteistökanta jaetaan käyttötarkoituksen perusteella kiinteistövirastossa neljään ryhmään: markkinaehtoiisiin ja ei-markkinaehtoiisiin sekä kulttuurihistoriallisesti merkittäviin ja roskakiinteistöihin. Sisäinen vuokra perustuu joko kustannusperusteiseen tai markkinaperusteiseen pääomavuokraan. Lisäksi vuokraan voidaan sisällyttää myös käytön ja ylläpidon palveluja.

Kaupunki perii ja määrittelee pääomavuokran poisto-osuutta (eli korjausvastetta) todellisen korjaustarpeen perusteella. Lähtökohtana on siis todellinen korjaustarve eri-ikäisissä rakennuksissa eikä enää laskennallisten poistojen mukainen menettely. Uusi menettelytapa pyrkii selkeyteen, oikeudenmukaisuuteen ja yksinkertaisuuteen. Vuoden 2002 loppuun mennessä oli määritelty 50 prosenttia kiinteistöjen teknisistä nykyarvoista.

Kaupungilta puuttuu kiinteistöstrategia omaisuuden hallinnoimiseksi pitkällä aikavälillä. Lyhyellä aikavälillä voidaan mm. säästösyistä ryhtyä toimenpiteisiin, jotka pitkällä aikavälillä saattavat lisätä kustannuksia. Kiinteistöviraston näkemyksen mukaan kiinteistöhallinnon kokonaisuutta ja säästötoimenpiteiden kaikkia vaikutuksia ei seurata kaupunkitasolla.

Uudisrakentamisen ja peruskorjauksen investointimäärärahat ovat nykyisin vuokraajahallintokuntien budjeteissa. Tässä tilanteessa investointien rahoitus ei ole suoraan yhteydessä omistajuusstrategiaan. Omistajan määrittelemä kiinteistön korjausvastuu ja konsernin kokonaisuus voitaisiin paremmin ottaa huomioon investoinneissa, jos investointimäärärahat olisivat kiinteistöjen omistajahallintokunnalla.

Vuokraajahallintokuntien toimitilojen muutostarpeet tulee myös silloin ottaa huomioon, mikäli ne ovat toiminnallisesti ja kiinteistötaloudellisesti perusteltuja kiristyneessä taloustilanteessa.

23.4.2003

Hallintokuntien tilojen käytön tehostamisen eräänä esteenä on ollut mm. bruttobudjetoitiperiaate. Tällöin esimerkiksi opetusviraston yksiköillä ei ole ollut erityistä kiinnostusta vuokrata tilojaan ulos, koska ne eivät ole voineet käyttää tiloista saamaansa vuokratuloa menojen katteeksi. Ongelmallista on ollut myös se, että siivous- ja valvontakulut ovat kuitenkin jääneet koulun maksettaviksi.

Nykyinen budjetoitikäytäntö saattaa myös johtaa siihen, että hallintokunnan varsinainen toiminta voi vaikeutua tarpeettomasti suurten vuokratulujen johdosta. Jos kaupungin säästötoimien tuloksena hallintokunnan kokonaisbudjetti pysyy ennallaan tai pienenee, konsernin sisäinen vuokra voi viedä siitä entistä suuremman osan. Tällöin voidaan kysyä, tapahtuuko näin tulonsiirtoa kaupungin sisällä lakisääteisestä palvelutuotannosta kiinteistöhallinnolle.

Kaupungin kaikkien tilojen käyttöastetta tulee lisätä. Kun esimerkiksi päiväkoteja suljetaan, ehkä jopa 40 kpl vuonna 2003, tulee selvittää mahdollisuus ottaa rakennus muuhun käyttöön. Erityisesti tämä onnistuu jo yhdistetyissä koulu-/päiväkotirakennuksissa, joissa tarpeen niin vaatiessa voitaisiin ottaa toiselle osapuolelle enemmän tilaa käyttöön. Käyttöastetta voi lisätä myös helpottamalla koulu- yms. tilojen vapaa-ajan käyttöä.

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *kaupungille tulee laatia kiinteistöstrategia omaisuuden hallinnointiin pitkällä aikavälillä*
- *kaupunkitasolla tulee seurata säästötoimenpiteiden kokonaisvaikutuksia ja selvittää niiden aiheuttamat todelliset säästöt ja nettohyödyt vapautuvien tilojen osalta*
- *on syytä tutkia, tapahtuuko kaupungin sisällä epätarkoituksenmukaista tulonsiirtoa vuokran muodossa lakisääteisestä palvelutuotannosta kiinteistöhallinnolle*
- *tulee harkita investointimäärärahojen siirtämistä kiinteistövirastoon, jolloin kytkentä omistajahallintokuntaan auttaisi tehokkaampaan korjausvastuusta, uudisrakentamisesta ja tilojen muutostarpeista huolehtimiseen*
- *rakennusten käyttöastetta tulee parantaa ja jo suunnitteluvaiheessa ottaa huomioon uusien rakennettavien tilojen mahdollinen käyttö toiseen tarkoitukseen kohtuullisin kustannuksin*
- *hallintokuntien ja niiden yksiköiden halukkuutta vuokrata hallitsemiin tiloja myös ulkopuolisille tulee lisätä muuttamalla järjestelmää kannustavammaksi*
- *ns. salkutettua vuokranmäärittelyä on pidettävä parannuksena sisäiseen vuokrausjärjestelmään.*

23.4.2003

3.3.7

HELSINGIN KAUPUNGIN PERUSKOULUJEN JA LUKIOIDEN KÄYTTÖMENOT OPPILASTA KOHDEN

Tilastotietojen mukaan Helsingin kaupungin opetustoimen menot oppilasta kohden ovat olleet vuosina 2000–2001 selvästi korkeammat kuin maan viiden suurimman kaupungin oppilaskohtaiset keskimääräiset menot. Vuonna 2001 ero oli peruskoulun osalta 16,3 % ja lukion osalta 20,8 %. Vastaavat luvut vuonna 2000 olivat 13,4 % ja 14,6 %. Laskelmat eivät sisältäneet sisäisiä vuokria. Helsingin kaupungin opetustoimi on selvittänyt syitä eroihin. Peruskoulujen osalta niitä kasvattivat mm. kiinteistömenot, erityisesti kiinteistöjen kunnossapitomenot, varsinaisen opetuksen henkilöstömenoihin vaikuttaneet ala-asteiden keskimääräistä pienemmät ryhmäkoot ja Helsingin koulumatka-avustuksiin oikeuttavat koulumatkat (2–3 km), jotka olivat viidestä suurimmista kaupungeista lyhyimmät. Hallinnon henkilöstömenoissa taas Helsinki oli toiseksi halvin, mutta muissa hallinnon menoissa kallein. Lukioiden osalta vertailua vaikeuttavat lisäksi aikuislukioiden aineopiskelijat, joiden menot sisältyvät lukioiden menoihin, mutta eivät oppilasmääriin. Vuonna 2000 Helsingin aikuislukioiden aineopiskelijoiden osuus oli 47 % ja 55 % vuonna 2001. Opetustoimi tulee edelleen selvittämään mm. seuranta- ja tilastointitapojen epäyhtenäisyyksiä menojen kohdentamisessa.

Vuosina 2000–2001 Helsingin peruskoulujen oppilaskohtaisten menojen kasvu on ollut 9,5 % (viiden suurimman kaupungin keskiarvo 6,9 %) ja lukion osalta 14,2 % (viiden suurimman kaupungin keskiarvo 8,3 %). Vuosina 2000–2002 Helsingin peruskouluissa ja lukioissa oppilaiden määrä on kasvanut noin 2 %. Vastaavat toteutuneet käyttömenot ovat kasvaneet kuitenkin noin 14 %.

Tarkastuslautakunnan toteaa, että

- *opetustoimen oikeansuuntaisen vertailun ja myös toimintojen tehostamisen tueksi menojen oppilaskohtainen tilastoinnin perusteet tulisi laatia yhteneviksi*
- *Helsingin kaupungin peruskoulujen ja lukioiden käyttömenot ovat kasvaneet vuosina 2000–2002, vaikka oppilasmäärät ovat pysyneet lähes samoina.*

3.3.8

OPETUSVIRASTON ESY-ERITYISLUOKAT JA NIIDEN OPETTAJIEN PÄTEVYYDET

ESY-luokat tarkoittavat luokkamuotoista sopeutumisen tukemista tarvitsevaa erityisopetusta yleisopetuksen opetussuunnitelmien mukaan. Näitä erityisluokkia on jokaisessa suurpiirissä. Vuonna 2002 oli 11 ala-asteella, 8 yläasteella ja 9 muulla koululla yhteensä 58 perusopetusryhmää, joissa oli ESY-opetusta. Näiden erityisluokkien oppilasmäärä

23.4.2003

on kymmenen ja ne ovat pääsääntöisesti täynnä. Yläasteen luokkiin pääsyä saattaa joutua odottamaan.

Perusopetuslaki säätelee vakinaisen viran pätevyden. Erityisluokan-opettajalla on luokanopettajan pätevyden lisäksi lisäopintoina erityisopettajan pätevyys.

Helsingin opetusviraston antaman tiedon mukaan ESY-erityisluokkien opettajien pätevyys jakautuu siten, että päteviä opettajia on 33, muita opettajia 4 ja epäpäteviä 24. Viimeksi mainittujen osuus on lähes 40 %.

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *kaikissa ESY-erityisluokissa tulee olla pätevä opettaja.*

3.3.9

ULKOKUNTALAISET OPPILAAT HELSINGIN LUKIOISSA JA AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA

Vuonna 2002 Helsingin kaupungin suomenkielisten päivälukioiden oppilaista 24 % (1 708) ja ruotsinkielisten päivälukioiden oppilaista 32 % (331) oli kotikunnaltaan muita kuin helsinkiläisiä. Erityislukioissa ulkokuntalaisten osuus saattoi olla jopa puolet. Helsingin ammatillisen koulutuksen läsnäolevista opiskelijoista 27,5 % eli noin 1 470 opiskelijaa oli ulkokuntalaisia.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan opiskelijan kotikunnalla ei ole maksuvelvoitetta koulutuksen ylläpitäjäkunnalle. Asiasta on sovittava erikseen. Helsinki on onnistunut sopimaan lukio- ja ammattikoulujen aiheuttamien kustannusten laskuttamisesta vain yhden kunnan, Hämeenlinnan, kanssa. Oppilasta kohden myönnettävän valtionosuuden Helsinki saa koulun ylläpitäjäkuntana myös ulkokuntalaisten osalta. Ongelmana on se, että opetusministeriön laskennallisen valtionosuuden ja oppilasta kohden laskettujen nettokustannusten välinen ero on huomattava.

Ulkokuntalaisista oppilaista ja opiskelijoista Helsinki ei siis voi säädösten mukaan laskuttaa näiden kotikuntia, vaan todellisten nettomenojen ja valtionosuutena saadun rahoituslain mukaisen yksikköhinnan erotuksen Helsinki joutuu kustantamaan omilla määrärahoillaan. Vuonna 2002 päivälukiolaisten osalta näin laskettu kokonaiskustannus oli noin 3,3 milj. euroa ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden osalta yhteensä noin 3,5 milj. euroa. Luvut sisältävät pääomavuokrat ts. kaupungin omista tiloista perittävät sisäiset vuokrat, mutta eivät varustamisinvestointeja. Pääomavuokrat eivät ole valtionosuuspohjaan hyväksyttäviä käyttömenoja, vaan niiden katsotaan olevan pääomaluonteisia kuluja, poistoja ja korkoja. Vuonna 2002 peruskoulu- ja lukiorakennuksiin investoitiin 52,4 milj. euroa ja ammatillisten oppilaitos-

23.4.2003

ten rakennuksiin 3 milj. euroa. Koulurakentamiseen Helsinki sai vuonna 2002 valtionrahoitusta noin 1,3 milj. euroa. Rakentamisen Helsingin kaupunki rahoitti näin käytännössä omilla varoillaan.

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotka tähtäävät säädösten muuttamiseen niin, että lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten ulkokuntalaisten oppilaiden osalta valtionosuuden ylimenevä osuus menoista voidaan laskuttaa näiden kotikunnilta*
- *Helsingin osalta tulisi valtionosuuslaskelmissa hyväksyä sisäiset vuokrat valtionosuuteen oikeuttaviksi, koska Helsingin kaupunki rahoittaa koulurakentamisen lähes täysin omin varoin.*

3.3.10

KORKEASAAREN ELÄINTARHAN KÄYTÖN LISÄÄMINEN

Korkeasaaren eläintarhan kokonaiskävijämäärä oli 566 200 vuonna 2002. Käynneistä 85 % tapahtui touko–syyskuun välisenä aikana. Kävijöiden suhteellinen jakauma kuukausijaksittain oli seuraava:

	01.-04.	05.-09.	10.-12.	yhteensä
Mustikkamaa	12	52	3	67
Kauppatori	0	27	0	27
Hakaniemi	0	6	0	6
Yhteensä	12 %	85 %	3 %	100 %

Etelä-Amerikka-talo valmistui vuonna 1995 ja aavikko- ja tropiikkihalli (Africasia-talo) vuonna 2001. Molemmissa taloissa voi katsella ja seurata eläimiä koko ajan sisätiloissa kulkien. Näitä kahta näyttelytaloa yhdistää maanalainen käytävä. Vuonna 1952 käyttöön otetun Karhulinna peruskorjaus kuten myös Korkeasaaren johtavan uuden sillan rakennustyöt on aloitettu vuoden 2002 aikana. Nämä hankkeet valmistuvat vuonna 2003. Karhulinnaan rakennetaan myös yleisöravintola sekä auditorio- ja näyttelytilat. Mainitut neljä investointia maksavat yhteensä noin 11,4 milj. euroa. Investoinnit kohdistuvat suurelta osin tiloihin ja rakenteisiin, joita yleisöllä on mahdollista käyttää ympärivuotisesti. Eläintarhan alueella voi soveltuvin osin järjestää myös tapahtumia. Lisäksi useimmat eläintarhan eläimistä ulkoilevat tarhoissaan ympäri vuoden. Korkeasaaren laatimassa ympäristökasvatukseen liittyvässä opetusohjelmassa eläintarha tarjoaa kouluille opintokäyntejä, opastettuja kierroksia ja opetusmateriaalia omatoimiseen käyttöön.

Tarkastuslautakunnan mielestä tulisi ryhtyä toimenpiteisiin Korkeasaaren eläintarhaan tehtyjen investointien hyödyntämiseksi ja sesonkiajan laajentamiseksi mm.

- *etsimällä keinoja, joilla lisätään sekä ympärivuotisten tapahtumien että käyttäjien ja kävijöiden määrää samoin kuin eläintarhan saavutettavuutta*

23.4.2003

- *kehittämällä yhteistyömuotoja kaupungin muiden virastojen ja laitosten kuten koulujen, päiväkotien, nuorisoasiainkeskuksen ja liikennelaitoksen sekä eläintarhan muiden sidosryhmien kanssa.*

3.4

HELSINKI-KONSERNIN TYTÄRYHTEISÖJEN JA SÄÄTIÖIDEN TAVOITTEIDEN JA TOIMINNAN ARVIOINTI

3.4.1

HELSINKI-KONSERNIIN KUULUVIEN TYTÄRYHTIÖIDEN JOHDON PALKKAUS JA TEHTÄVIEN VAATIVUUDEN ARVIOINTI

Kaupunginhallitus on hyväksynyt 16.6.1998 kaupunkikonsernin henkilöstöpolitiikan, jonka mukaan tytäryhtiöissä noudatetaan kaikessa olennaisessa emoyhtiön henkilöstöpolitiikkaa. Palkkausjärjestelmät määräytyvät sovellettavien työmarkkinasopimusten mukaan. Tytäryhtiöissä voidaan päättää sovellettavien työmarkkinasopimusten rajoissa tuloksellisuutta tukevista palkkapolitiittisista erityisjärjestelyistä.

Kaupungin vuokratalokiinteistöyhtiöiden puheenjohtajien kokous on päättänyt kiinteistöyhtiöiden henkilökunnan peruspalkkoihin sijoittelusta johdon osalta. Muiden tytäryhtiöiden kohdalla palkanmäärityksessä ei ole yhtenäisiä pelisääntöjä. Viime kädessä johdon palkkauksesta päättää tytäryhtiön hallitus.

Helsingin kaupungin virastopäälliköiden palkkojen määrityksessä on käytetty Hay-luokitusjärjestelmää, joka perustuu tehtävien vaativuuden arviointiin. Virastopäälliköt on sijoitettu tehtävien vaativuuden arvioinnin perusteella yhdeksään luokkaan. Kussakin luokassa on palkkauksen alaraja ja yläraja. Palkat ovat kokonaispalkkoja, joihin sisältyvät kaikki lisät. Kaupunginjohtajisto voi korottaa palkkausta kannustavasti virastopäälliköiden työmenestyksen perusteella palkkahaarukan sisällä.

Tehtävien vaativuuden määrittäminen on tullut käyttöön tytäryhtiöissä vasta hiljattain, lähinnä vuokratalokiinteistöyhtiöiden kohdalla. Niissäkin se on koskenut muuta henkilökuntaa kuin johtoa.

Kaupunginkanslian henkilöstöosastolla on tytäryhtiöihin nähden lähinnä konsultin rooli. Henkilöstöosaston edustajat ovat vähän tiiviimmin mukana vuokratalokiinteistöyhtiöiden työehtosopimuskuvioissa. Tällöin he neuvottelevat sovellettavasta sopimuksesta ja muista pelisäännöistä ammattijärjestön kanssa.

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *Helsinki-konsernin johtamisen kannalta kaupunginhallituksen hyväksymien henkilöstöpolitiikan periaatteiden pitäisi mahdollistaa se,*

23.4.2003

*että konsernin johto ja kaupunginkanslian henkilöstöosasto seuraavat ja vaikuttavat toimenpiteillään Helsinki-konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden noudattamaan johdon palkkapolitiikkaan yhtenäistäväs-
ti*

- *Helsinki-konsernin johdon pitäisi antaa tytäryhtiöille niiden johdon palkkapolitiikkaa koskevia määräyksiä*
- *Helsinki-konsernin johdon pitäisi tytäryhtiöiden johdon palkkopolitiikkaa kehitettäessä harkita näiden johdon tehtävien vaativuuden arvioinnin tekemistä.*

3.4.2

TILINTARKASTAJIEN TOIMIMINEN KONSULTTINA HELSINGIN KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ JA SÄÄTIÖISSÄ

Helsingin kaupungin tytäryhtiöillä ja säätiöillä on oikeus tilata asiantuntija-apua haluamiltan konsulteilta. Useimmiten ne ovat pyytäneet asiantuntija-apua heitä tarkastavilta tilintarkastusyhteisöiltä. Tällöin kyseessä on usein ollut tilintarkastukseen liittyvä ns. lisätoimeksianto ao. tilintarkastusyhteisölle. Helsingin kaupungin kiinteistöyhtiöt ovat pyytäneet myös keskitettyjä lausuntoja, silloin kun ne ovat koskeneet useimpia yhtiöitä.

Helsingin kaupungin tytäryhtiöiden ja säätiöiden vuoden 2001 tilintarkastuksista käytiin kaksi tarjouskilpailua. Kummassakin tapauksessa tarjouskilpailun voittanut tarjous oli varsin alhainen. Tarjouskilpailussa edellytettiin, että tarkastus suoritetaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Suoritetun lakisääteisen tilintarkastuksen lisäksi olivat tilintarkastusyhteisöt laskuttaneet ns. lisätöistä.

Toisen tarjouskilpailun kohdalla (21 yhtiötä ja säätiötä) tilintarkastusyhteisön lisätyöt olivat 16 047 euroa ilman arvonlisäveroa. Lisälaskutus oli 37 prosenttia kokonaislaskutuksesta.

Toisen tarjouskilpailun kohdalla (76 yhtiötä) tilintarkastusyhteisön lisätyöt olivat 16 807 euroa sisältäen arvonlisäveron. Lisätoimeksiantojen osuus kokonaislaskutuksesta oli 20 prosenttia.

Eriyistoimeksiannot liittyvät useimmiten arvonlisäveroneuvontaan, läkipalveluihin sekä yhtiöiden perustamiseen ja yritysjärjestelyihin liittyviin läpikäynteihin, todistuksiin ja asiantuntijalausuntoihin. Joissakin tapauksissa oli jouduttu heikkojen kontrollien takia suorittamaan tavanomaista laajempaa ja syvempää järjestelmien oikeellisuuden tarkastusta.

Kun keväällä 2002 lisätöitä todettiin esiintyvän, tarkastusvirasto lähetti tarjouskilpailun voittaneille tilintarkastusyhteisöille sekä tilintarkastuksen kohteena oleville yhtiöille ja säätiöille kirjeen, jossa viitattiin tar-

23.4.2003

jouskilpailuun ja tilintarkastusyhteisön ja yhtiön/säätiön väliseen tilintarkastussopimukseen, jonka mukaan lisätoimeksiannoista ja niiden veloituksista sovitaan toimitusjohtajan ja vastuullisen tilintarkastajan kesken.

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *silloin kun tytäryhtiöiden ja säätiöiden lakisääteisen hyvän tilintarkastustavan mukaisen tilintarkastuksen palkkio on sovittu etukäteen, täytyy tilintarkastusyhteisön ja yhtiön/säätiön välillä sopia tarkkaan lisätoimeksiannon sisällöstä ja palkkiosta. Tapauskohtaisesti täytyy ratkaista, milloin kyseessä on lisätoimeksianto tilintarkastajalle ja milloin varsinainen konsulttityö, jossa käytetään erillistä konsulttia. Yhtiöllä tai säätiöllä täytyy olla mahdollisuus pyytää konsulttiapua haluamaltaan taholta kytkemättä sitä tilintarkastusyhteisöön.*
- *kaupungin tytäryhtiöinä olevien kiinteistöyhtiöiden pitäisi saada konsernin johdon taholta nykyistä enemmän keskitettyä asiantuntija-apua ja –lausuntoja toiminnan kehittämiseksi ja ongelmien ratkaisemiseksi*
- *kaupungin tytäryhtiöiden ja säätiöiden pitäisi saada ja myös hyväksikäyttää kaupungin konsernijohdolta tai sen kautta asiantuntija-apua, silloin kun niiden on ratkaistava toimintaan liittyviä erityisky-symyksiä.*

3.4.3

UIMAHALLI- JA KUNTOSALITOIMINNAN YHTEISMARKKINOINTI

Helsingin liikuntatiloja ylläpitävät ja liikuntapalveluja tuottavat monet kaupungin virastot sekä monet Helsinki-konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja säätiöt. Lisäksi Helsingissä on runsaasti liikunta-alan yrityksiä ja noin 800 liikuntaseuraa. Liikuntaseurojen lisäksi monet vapaaehtoisjärjestöt ja yhteisöt järjestävät liikuntatoimintaa. Helsingin liikuntatoimi kertoo näistä liikuntapalveluista mm. tiedotteiden, ilmoitusten ja internetin välityksellä.

Uimahallitoiminnan yhteismarkkinoinnissa merkittävin keino on ollut liikuntaviraston julkaisema kaksi kertaa vuodessa ilmestynvä uimahalliesite. Viime vuosien merkittävin konsernin liikuntapalvelujen yhteismarkkinointikeino oli vuosina 1998–2001 ilmestynyt Urheiluhallit Oy:n, Vuosaaren Urheilutalo Oy:n ja Helsingin kaupungin liikuntaviraston yhteinen Helsingiläinen liikkuu -asiakaslehti. Syksyllä 2001 toteutettiin samojen tahojen yhteistyönä kaksi kertaa ilmoitusliite, joka jaettiin ilmaisjakelulehden välissä helsinkiläistalouksiin. Liikuntavirasto on vastannut pääosin edellä mainituista tiedotus- ja markkinointikeinojen kustannuksista. Urheiluhallit Oy ja Vuosaaren Urheilutalo Oy ovat osallistuneet kustannuksiin.

23.4.2003

Helsingin kaupungin liikuntapoliittisen ohjelman 2001–2010 mukaan liikuntatoimen peruspalveluihin kuuluu liikuntapalveluista tiedottaminen ja liikunnan markkinointi. Liikuntaviraston suorittama liikuntatoimen palveluiden markkinointi sanan varsinaisessa merkityksessä on ollut hyvin maltillista ja siihen varatut määrärahat vähäisiä. Liikuntaviraston viestintä- ja markkinointimäärärahoilla toteutetaan uimahalli- ja kuntosalitoiminnan markkinoinnin lisäksi myös kaikki muut liikuntapalvelujen markkinointitoimenpiteet.

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *konsernin johdon tulisi päättää Helsinki-konsernin tuottamien liikuntapalvelujen tiedottamisen ja markkinoinnin yhteistyöstä*
- *Helsinki-konsernin tuottaman uimahalli- ja kuntosalitoiminnan yhteismarkkinointia tulisi lisätä*
- *markkinointiyhteistyötä tulisi kohdistaa esimerkiksi eläkeläisille tilojen hiljaisimpien käyttöaikojen käytön lisäämiseksi*
- *markkinointia tulisi suorittaa erityisesti liikuntaa harrastamattomien ja vähän harrastavien parissa.*

3.4.4

HELSINKI-KONSERNIN BUSSILIIKENNEYKSIKÖIDEN TALOUDELLINEN TILA

Helsingin kaupunki tuottaa pääkaupunkiseudulla joukkoliikennepalveluja linja-autoliikenteessä kahdella eri yksiköllä: liikelaitokseen sisältyvänä erillisenä taloudellisenä yksikkönä HKL-Bussiliikenteen ja yhtiömuotoisena Suomen Turistiauto Oy:nä. Molemmat kilpailevat erillisinä tarjoajina sekä seutuliikenteen että Helsingin sisäisen liikenteen linjoista.

Seutuliikenteen järjestämisestä vastaa Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta YTV. Kuntien sisäisestä joukkoliikenteestä vastaavat kunnat, Helsingissä kaupungin liikennelaitos HKL. Linja-autoliikennepalveluja nämä tilaajayksiköt hankkivat kilpailuttamalla tuottajayksiköitä: yksityisiä linja-autoyhtiöitä, HKL-Bussiliikennettä ja Suomen Turistiauto Oy:tä. Kilpailutuksen avulla YTV ja HKL ovat saaneet painettua tuottajayksiköille maksettavia liikennöintikorvauksia ennen kilpailutusta vallinneeseen tilanteeseen verrattuna seutuliikenteessä 20–30 % ja Helsingin sisäisessä liikenteessä 8–18 % alaspäin. Seutuliikenteessä HKL-Bussiliikenteen ja Suomen Turistiauto Oy:n yhteinen markkinaosuus on 36,1 % ja Helsingin sisäisessä liikenteessä niiden yhteinen markkinaosuus on 74 % viimeisimmän kilpailutuksen jälkeen. Ennen kilpailutusta niiden yhteinen markkinaosuus oli seutuliikenteessä 26,5 % ja Helsingin sisäisessä liikenteessä 75,4 %.

Kaupungin tuotantoyksiköistä HKL-Bussiliikenne aloitti toimintansa 1.1.1995 kaupungin liikennelaitokseen sisältyvänä erillisenä taloudellisenä yksikkönä kaupunginvaltuuston 16.11.1994 tekemän päätöksen

23.4.2003

---

mukaisesti. Tällä HKL-Bussiliikenteen eriyttämällä valmistauduttiin kohtaamaan siirtyminen joukkoliikenteen avoimeen kilpailuttamiseen ja kilpailutilanteen tuomat uudet vaatimukset.

Toimintansa alkuvuosina ennen vuotta 1998, kun kilpailu ei vielä koskenut Helsingin sisäistä liikennettä, HKL-Bussiliikenne menestyi seutuliikenteen kilpailutuksissa ja teki positiivisia vuosituloksia. Helsingin sisäisen liikenteen avauduttua kilpailulle vuodesta 1998 alkaen HKL-Bussiliikenteen taloudellinen tila on heikentynyt merkittävästi, kun sen kulut ovat kasvaneet suhteellisesti nopeammin kuin liikevaihto. Kun liikevaihto on kasvanut 13,6 % vuodesta 1995 vuoteen 2002, niin samana aikana henkilöstökulut ovat kasvaneet 7,1 %, aine-, tarvike- ja tavarastot 34,4 %, ulkopuolisten palvelujen ostot peräti 267,5 %, poistot 24,8 % ja vuokrat 17,3 %. Yhteensä nämä kuluerät ovat kasvaneet 25,3 %. Tämän kehityksen seurauksena HKL-Bussiliikenne on menettänyt aikaisempien vuosien positiivisista tuloksista muodostamansa varaukset ja siitä on vuosina 2001 ja 2002 tullut liiketulokseltaan alijäämäinen yksikkö, jonka tuotot eivät siis ole riittäneet kattamaan edes toimintakuluja.

Suomen Turistiauto Oy on STA-konsernin emoyhtiö, jonka osakepääomasta Helsingin kaupunki omistaa 99,9 %. Yhtiö hankittiin aikoinaan vertailuhintojen löytämiseksi kaupungin omalle bussiliikenteelle.

Seutuliikenteen kilpailuttaminen alkoi vuonna 1994, jolloin Suomen Turistiauto Oy:n ja siihen 31.1.2002 sulautuneen Pääkaupunkiseudun Linjaliikenne Oy:n yhteinen liikevaihto oli 20,5 miljoonaa euroa, käyttökate 5,2 miljoonaa euroa ja tulos 0,1 miljoonaa euroa. Vuonna 2002 yhtiön liikevaihto oli 29,9 miljoonaa euroa, käyttökate 1,2 miljoonaa euroa ja tulos ennen satunnaisia eriä - 2,9 miljoonaa euroa. Koska yhtiöllä ei ollut jakokelpoisia voittovaroja, se ei voinut jakaa kaupungille valtuuston edellyttämää 4,5 prosentin osinkoa.

Tarkastusvirasto teki tarkastuslautakunnan pyynnöstä HKL-Bussiliikenteen ja Suomen Turistiauto Oy:n tilinpäätösluvuilla niiden taloudellisen tilan analyysin P-Analyzer -ohjelmalla. P-analyysi tuottaa yksikön terveystodistuksen, johon on laskettu 11 tunnuslukua, jotka luokitellaan arvon perusteella johonkin seitsemästä luokasta: kriisi, huono, heikko, välttävä, tyydyttävä, hyvä ja erinomainen. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa on esitetty molempien yksiköiden vuoden 2002 tilinpäätöslukujen perusteella saadut seitsemän tunnusluvun analyysitulokset. Nekin kertovat molempien yksiköiden talouden heikosta tilasta, toiminnan kannattamattomuudesta ja huonosta maksuvalmiudesta.

23.4.2003

HKL-Bussiliikenteen (HKL-Bussi) ja Suomen Turistiauto Oy:n (STA Oy) P-Analyysin tunnusluvut ja niiden luokka:

Tunnusluku		HKL-Bussi	STA Oy
P-luku (mittaa luottokelpoisuutta ja kykyä selviytyä omin voimin)	Arvo	69,0	18,9
	Luokka	Huono	Hyvä
Kouluarvosana (mittaa liiketoiminnan hyvyttä)	Arvo	4,7	6,4
	Luokka	Huono	Välttävä
Omavaraisuusaste % (mittaa luottokelpoisuutta ja laajentumiskykyä)	Arvo	14,2	45,9
	Luokka	Heikko	Hyvä
Suhteellinen velkaantuneisuusaste (mittaa luottokelpoisuutta ja laajentumiskykyä)	Arvo	72,9	61,6
	Luokka	Välttävä	Välttävä
Sijoitetun pääoman tuotto prosentti (mittaa liiketoiminnan pitkän aikavälin kannattavuutta)	Arvo	- 3,3	- 9,5
	Luokka	Kriisi	Kriisi
Quick ratio (mittaa kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloista pelkällä rahoitusomaisuudella)	Arvo	0,6	0,4
	Luokka	Heikko	Huono
Current ratio (mittaa kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloista rahoitus- ja vaihto-omaisuudella)	Arvo	0,7	0,4
	Luokka	Huono	Kriisi

P-analyysi tuotti HKL-Bussiliikenteestä yleisarvion: kriisyyksikkö, jolla on suuri riski ajautua taloudellisiin ongelmiin. Suomen Turistiauto Oy:llä analyysi laski olevan lievän riskin ajautua ongelmiin, mutta antoi yleisarvion hyvä.

Kilpailutuksella ja siitä seuranneella liikennöintikorvausten pienenemisellä on ollut vaikutuksensa tuottajayksiköiden talouteen. Molempien kaupungin bussiliikennetuotantoyksiköiden tuloskehityksen perusteella voidaan päätellä, että markkinaosuuden kasvattaminen seutuliikenteessä ja markkinaosuuden pitäminen Helsingin sisäisessä liikenteessä suurin piirtein ennallaan ovat tapahtuneet toiminnan taloudellisuuden ja kannattavuuden kustannuksella. Tällaisen linjavalinnan tulisi kaupunkikonsernissa perustua omistajan selkeään hyväksymispäätökseen.

23.4.2003

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *on ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin HKL-Bussiliikenteen ja Suomen Turistiauto Oy:n talouden tervehdyttämiseksi*
- *on määritettävä kaupungin bussiliikennetuotannon pitkän tähtäyksen tavoitteet, strategia ja omistajapolitiikka sekä huolehdittava näiden mukaisesti liikenneyksiköiden toiminnasta ja bussiliikennetuotannon järjestämisestä.*

4

MUUT HAVAINNOT KAUPUNGIN HALLINNOSTA JA TALOUDENHOIDOSTA

4.1

HELSINGIN EDUSTAJIEN TOIMINTA JA KAUPUNGIN EDUNVALVONTA UUDENMAAN LIITOSSA JA PÄÄKAUPUNKISEUDUN YHTEISTYÖVALTUUSKUNNASSA

Uudenmaan liitto

Uudenmaan liitto on kuntayhtymä, johon kuuluu 24 pääkaupunkiseudun sekä läntisen ja keskisen Uudenmaan kuntaa. Liitto vastaa mm. maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesta maakuntasuunnittelusta ja -kaavoituksesta sekä aluepoliittiseen lainsäädäntöön sisältyvistä aluekehitysviranomaiselle kuuluvista tehtävistä ja niihin liittyvästä maakunnallisesta edunvalvonnasta.

Uudenmaan liiton toiminnan painopisteitä ovat vuonna 2002 olleet mm. maakuntasuunnitelman ja maakuntakaavan valmistelu. Maakuntasuunnitelma on pitkän aikavälin strateginen suunnitelma, joka antaa peruslinjaukset maakuntakaavalle ja aluekehittämissopimukselle. Maakuntavaltuusto hyväksyi maakuntasuunnitelman 1.11.2002. Maakuntakaava tulee valmistuttuaan ohjaamaan jäsenkuntien yleis- ja asema-kaavoitusta. Maakuntakaavan on määrä valmistua vuoden 2003 aikana.

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta YTV on Helsingin, Espoon, Kauniaisten ja Vantaan lakisääteinen yhteistyöorganisaatio. YTV tuottaa pääkaupunkiseudun seutuliikenteen ja jätehuollon palvelut sekä hoitaa ilmansuojelu- ja kehityssuunnittelun tehtäviä. YTV:n toiminnan painopisteitä ovat vuonna 2002 olleet seutuliikenteen ja jätehuoltopalvelujen järjestämisen ohella mm. seutuliikenteen kilpailuttaminen, matkakorttihanke ja seutuliikennettä koskevien suunnitelmien laatiminen.

23.4.2003

Edustus ja vaikuttaminen

Uudenmaan maakuntavaltuuston 72 jäsenestä 20 ja maakuntahallituksen 20 jäsenestä 5 edustaa Helsinkiä. YTV:n seutukokouksen 22 edustajasta 11 ja hallituksen 14 jäsenestä 7 edustaa Helsinkiä.

Uudenmaan liitossa ja YTV:ssä tehtävillä päätöksillä on suuri merkitys Helsingille ja koko pääkaupunkiseudulle. Siksi on tärkeää, että päätöksenteossa otetaan huomioon Helsingin seudun ja oman kunnan, tässä tapauksessa Helsingin asema, tavoitteet ja edunvalvonta. Uudenmaan liiton ja YTV:n päättävissä elimissä toimivilta vaaditaan laajaa näkemystä maakunnan, pääkaupunkiseudun ja oman kunnan asioiden hoitamisesta pitkällä tähtäyksellä. Helsingin etujen huomioon ottamiseksi on lisäksi välttämätöntä olla perillä Helsingin omista suunnitelmista.

Kaupunginhallitus antaa merkittävistä asioista lausuntonsa Uudenmaan liitolle ja YTV:lle ennen päätöksentekoa. Lisäksi Helsingin kaupunginjohtaja osallistuu asiantuntijajäsenenä YTV:n hallituksen kokouksiin. Se, otetaanko lausunnoissa esitetyt asiat huomioon päätöksenteossa, riippuu asioiden valmistelijoista ja viime kädessä päättävissä elimissä toimivista luottamushenkilöistä. Esimerkkinä lausunnon huonosta vaikuttavuudesta on Helsingin kaupunginhallituksen maakuntasuunnitelman luonnoksesta 25.2.2002 antama lausunto. Siinä esitettyjä asioita ei väestöennusteiden tarkistamista lukuun ottamatta otettu huomioon lainkaan. Olisi toivottavaa, ettei Helsingin kaupunginhallituksen 17.6.2002 antamalle lausunnonle maakuntakaavan luonnoksesta kävisi samalla tavalla. Lausunnossa on esitetty lukuisia epäkoh-
tia, jotka tulisi saada korjatuksi lopullisessa maakuntakaavassa.

Luottamustehtäviä koskeva kysely

Tarkastuslautakunta on selvittänyt kyselyllä Uudenmaan liiton ja YTV:n päättävissä elimissä Helsinkiä edustavien jäsenten toimintaa ja mielipiteitä luottamustehtävänsä hoitamisesta. Kysely lähetettiin 43:lle YTV:ssä ja Uudenmaan liitossa Helsinkiä edustavalle varsinaiselle jäsenelle. Vastaukset saatiin 19 henkilöltä ja vastausprosentti oli molempien osalta 44.

Vastausten perusteella voidaan todeta, että luottamushenkilöiden tiedonhankinta päätöksentekoa ja kannanottoja varten perustuu suurelta osin henkilöiden omaan aktiivisuuteen. Helsingin edustajat käyvät keskusteluja toisten luottamushenkilöiden, virkamiesten ja jonkin verran myös muiden tahojen kuten valtion edustajien kanssa, kukin oman aktiivisuutensa mukaisesti. Luottamushenkilöille järjestetään jonkin verran yhteistilaisuuksia, joissa valmistellaan asioita ennen päätöksentekoa ja joissa on läsnä sekä luottamushenkilöitä että virkamiehiä. Jotkut vastaajista ovat tyytyväisiä oman aktiivisuuden varassa tapahtuvaan

23.4.2003

työskentelyyn, mutta moni kaipasi ennakkoon valmisteltujen tilaisuuksien lisäämistä. Vastaajista kaksi kolmasosaa katsoi, ettei yhteistyö luottamushenkilöiden ja virkamiesten kesken ole riittävää.

Vain neljä vastaajaa oli sitä mieltä, että yhteistyö Helsingin kaupungin, Uudenmaan liiton ja YTV:n kesken on riittävää. Tällöin on tarkoitettu yhteistyötä asioita valmisteltaessa. Ilmeisesti Uudenmaan liiton tehtävät ja toiminta eivät ole niin tunnettuja kuin YTV:n, paitsi niille, jotka ovat itse mukana Uudenmaan liiton päättävissä elimissä. Yhteistyötä toivottiin parannettavan ja jäntevöitettävän.

Helsingin edustajat YTV:ssä ja Uudenmaan liitossa eivät ole kahta vastaajaa lukuun ottamatta saaneet varsinaisia ohjeita konsernijohtolta. Kuitenkin 58 % vastaajista katsoo tarvitsevansa niitä. Vastaajista 47 % on sitä mieltä, että paras taho ohjeiden antajaksi on kaupunginhallitus.

Vastaajista 63 % on sitä mieltä, että YTV:n ja Uudenmaan liiton toiminnasta ja niiden Helsinkiä koskevista päätöksistä tulisi raportoida säännöllisesti kaupunginhallitukselle.

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *Helsingin edustajien toiminta YTV:n ja Uudenmaan liiton päättävissä elimissä perustuu liiaksi henkilöiden oman aktiivisuuden varaan. Konsernijohto ei ole ohjeistanut edustajia, vaan he hankkivat tarvitsemansa tiedot itse ja toimivat parhaaksi katsomallaan tavalla. Kyselyyn vastanneista edustajista 58 prosenttia katsoo tarvitsevansa ohjeistusta. Vastaavanlaisia ongelmia saattaa esiintyä muissakin kuntayhtymissä.*
- *YTV ja Uudenmaan liitto kuuluvat Helsinki-konserniin kuntayhtyminä. Konserniohjauksen ja –raportoinnin tulisi koskea näitä ja myös muita kuntayhtymiä. Nykyisin konserniohjaus ja –raportointi koskevat käytännössä kaupungin tytäryhteisöjä.*
- *konsernijohtoon tulisi harkita, missä muodossa, laajuudessa ja kenen toimesta yleensäkin kuntayhtymien päättävissä elimissä toimivia Helsingin edustajia on jatkossa tarkoituksenmukaista ohjeistaa ja miten järjestää kuntayhtymiä koskeva raportointi.*

4.2

HELSINGIN KAUPUNGIN EU-PROJEKTIT

Suomen liittyttyä Euroopan unionin jäseneksi vuoden 1995 alussa kaupunki on hyödyntänyt aktiivisesti EU:n tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia: vuosina 1995–2001 on aloitettu yhteensä 154 EU-projektia. Projektien sisällössä painottuvat työllisyyden hoito, koulutusyhteistyö ja ympäristökysymykset.

23.4.2003

Kaupunginhallituksen päätöksen 16.1.1995 mukaan osallistuminen EU-projekteihin toteutetaan ensisijaisesti kaupungin virastojen ja laitosten normaalina toimintana.

EU-projekteja seurataan pääasiallisesti EU-projektien kirjanpidosta annettujen ohjeiden mukaisesti omalla hanke-, työ- tai vastaavalla numerolla, jolle kaikki projektin taloustapahtumat kirjataan. Projektien menot kirjataan toiminta- tai investointimenoihin ja talousarviotileille. Saadut tuet ja avustukset merkitään toimintatuloihin tai investointien rahoitusosuuksiin.

Vuosien 1995–2001 aikana aloitetuista 154 projektista 10 on keskeytetty. Helsingin kokonaisbudjetti EU-projekteille on yhteensä 108 717 152 euroa. Myönnetyn EU-tuen määrä on 43 674 622 euroa eli 40,2 % kokonaisbudjetista ja kaupungin oma osuus 55 318 945 euroa eli 50,9 % kokonaisbudjetista.

Vuoden 2001 loppuun mennessä valmistuneille 95 projektille myönnetystä EU-tuesta on saatu yhteensä 25 844 084 euroa eli 84,4 % ko. projekteille myönnetystä EU-tuesta. Kaupungin omarahoitusosuus ko. projekteille on yhteensä 37 766 861 euroa eli 53,6 % ko. projektien kokonaisbudjetista.

Vuoden 2001 lopussa keskeneräisinä olleille 49 projektille on saatu EU-tukea yhteensä 4 448 347 euroa eli 34,1 % ko. projekteille myönnetystä EU-tuesta. Kertynyt kaupungin omarahoitusosuus on yhteensä 17 552 084 euroa eli 45,9 % ko. projektien kokonaisbudjetista.

EU-projekteja on käynnistetty yhteensä 20 virastossa, kappalemääräisesti eniten opetusvirastossa (34 kpl), nuorisoasiainkeskuksessa (18 kpl) ja sosiaalivirastossa (15 kpl).

Vuoden 2002 osalta vastaavat tiedot Helsingin kaupungin EU-projektien kokonaisbudjeteista ja rahoituksesta valmistuvat toukokuussa 2003.

Liitteessä 6 on esitetty Helsingin kaupungin vuosina 1995–2001 aloitetut EU-projektit, kokonaisbudjetit, EU-tuet ja omarahoitus hallintokunnittain sekä aloitettujen EU-projektien jakauma vuosittain.

4.3 KAUPUNGIN TULOSPALKKIOJÄRJESTELMÄT

Tarkastuslautakunta on selvittänyt kaupungin käytössä olevat tulospalkkiojärjestelmät vuosilta 2001–2002 virastopäälliköille ja toimitusjohtajille lähetetyllä kyselyllä.

23.4.2003

Tulospalkkiojärjestelmä oli vuonna 2001 käytössä 27:ssä kaupungin 36 hallintokunnasta. Vuonna 2002 järjestelmä oli käytössä 24 hallintokunnassa. Järjestelmien kokonaismäärää nosti se, että useiden hallintokuntien sisällä olevilla yksiköillä oli vielä keskenään erilaisia tulospalkkiojärjestelmiä, joskin hallintokunnan yhteiset tavoitteet olivat niissä osana.

Käytössä oli erilaisia maksujärjestelmiä: mm. palkan mukaan määräytyviä, tasasuuruisia, järjestelmiä, joissa esim. 60 % palkkiosta oli palkan mukaan määräytyvää ja 40 % tasasuuruista osuutta sekä muutamia järjestelmiä, joissa osa palkkiosta jaettiin tasasuuruksena ja loput, vaikkapa 15 % laitettiin yksikön kehittämiseen, esimerkiksi opintomatkain.

Vuonna 2001 kaupungin päätoimisen henkilöstön määrä oli 39 788, niistä 31 % eli 12 191 oli tulospalkkiojärjestelmän piirissä. Vuonna 2002 henkilöstöä oli 40 074, niistä 28 % eli 11 282 oli järjestelmän piirissä. Vuonna 2001 sai tulospalkkiota 9 684 henkilöä eli 79,5 % tulospalkkiojärjestelmän piirissä olleista 12 191 henkilöstä.

Tulospalkkioita maksettiin vuodelta 2001 yhteensä noin 6,25 milj. euroa 9 684 henkilölle. Lisäksi niistä aiheutui henkilöstösivukuluja noin 1,88 milj. euroa. Tulospalkkioita maksettiin vuodelta 2002 yhteensä 4,73 milj. euroa 7 625 henkilölle. Tulospalkkion saajia oli vuonna 2002 noin 2 000 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2001.

Parannukset vuosien 1996–1998 järjestelmiin verrattuna

Arviointikertomuksessa vuodelta 1997 todettiin mm., että tulospalkkiojärjestelmiin pitää löytää enemmän laatutekijöitä, koska asiakkaan näkökulman palvelutapahtumassa tulee olla keskeinen ja että valtuuston hyväksymiä suoritelmäriä tulee ottaa myös huomioon järjestelmiä rakennettaessa tulojen lisäyksen ja/tai menojen vähennyksen lisäksi.

Prosessinäkökulma oli nyt mukana monissa järjestelmissä, samoin erilaisia laatutekijöitä. Myös suoritteet olivat joissakin mukana, samoin muut sitovat tavoitteet. Myös erilaiset kehittämishankkeet, jotka liittyvät toisaalta myös prosesseihin ja laatutekijöihin, olivat mukana useissa tulospalkkiojärjestelmissä.

Arviointia tulospalkkiojärjestelmistä

Tarkastusviraston arviointiprojektiryhmä kävi läpi kaupungin vuosien 2001–2002 tulospalkkiojärjestelmät. Ryhmä kiinnitti huomiota siihen, ovatko tulospalkkiojärjestelmät olleet tulospalkkioperusteiden mukaisia, onko talousarvion sitovat tavoitteet otettu huomioon tarkoituksenmu-

23.4.2003

kaisella tavalla ja onko tulospalkkiojärjestelmä riittävän haasteellinen. Kaikki järjestelmät ovat hyväksyttäviä, koska ne on käsitelty kaupunginjohtajistossa niiden koordinoimiseksi. Tällöin niitä voidaan pitää kaupungin ylimmän johdon hyväksymän palkitsemispolitiikan mukaisina.

Projektiryhmä antoi tarkastuslautakunnalle erillisen selvityksen henkilökuntaa motivoivista ja epämotivoivista vaikutuksista sekä taloudellisista, laadullisista yms. hyödyistä kaupungille työnantajana, joita seikkoja kyseltiin omina kysymyksinään.

Koska tulospalkkiojärjestelmät olivat toisiinsa nähden erilaisia ja niissä oli painotettu erilaisia asioita, ei järjestelmien yksityiskohtainen vertailu ollut mahdollista. Myöskään järjestelmien vaikutuksia tuloksellisuuteen ei voitu selvittää.

Tulospalkkiojärjestelmissä voidaan yleisesti pitää hyvänä sitä, että niitä ei ole pakotettu yhteen muottiin, vaan niiden yksilöllisyys sallii virastojen ja laitosten johdon käyttää järjestelmää tehokkaasti johtamisvälineenä. Samoin on hyvä, että prosessien arviointiin on käytetty ulkopuolisia arvioijia.

Hyvänä tulospalkkiojärjestelmän kriteerinä voi pitää sitä, että toimintoja tarkastellaan sellaisilla menetelmillä, jotka tuovat esiin toiminnan vahvat ja heikot puolet sekä ohjaavat voimistamaan vahvuuksia ja vähentämään heikkouksia. Esimerkiksi palveluja tuottavissa yksiköissä asiakaskyselyt ja paljon prosesseja vaativissa toiminnoissa prosessiarviointit ovat hyviä mittareita.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- *koko kaupungin taloudellinen tulos tulisi kytkeä tulospalkkioiden maksamiseen siten, ettei tulospalkkiota maksettaisi kenellekään huonon taloudellisen tuloksen toteutuessa*
- *tulospalkkiojärjestelmien taloudelliset, laadulliset ym. hyödyt kaupungille tulisi selvittää riippumattoman arvioijan toimesta*
- *edellä mainitussa selvitystyössä tulisi erityisesti kiinnittää huomiota siihen, ettei kaupunkikonsernin sisäisellä laskutuksella ole epätarkoituksenmukaisia vaikutuksia tulospalkkioiden määrään*
- *tulospalkkiojärjestelmien tulisi kannustaa toimimaan niin, että toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus paranevat. Myös laadullisten ja palvelutasoon liittyvien mittareiden tulee olla käytössä.*
- *kyselyn vastauksissa ei ilmennyt vakavia työntekijöitä epämotivoivia seikkoja*
- *koska noin neljännes päätoimisista työntekijöistä sai tulospalkkiota vuodelta 2001, samoin kuin vuodelta 2002, kyseessä on laaja kannustinjärjestelmä*

23.4.2003

- *tulospalkkiojärjestelmän tarkoituksen vastaisesti joissakin hallintokunnissa tulospalkkio koettiin lisäpalkaksi. Tulospalkkiolla tulisi pal- kita vain oikein asetetut tavoitteet ylittävistä saavutuksista.*

4.4

PILAANTUNEET MAAT JA NIIDEN KUNNOSTUSKUSTANNUKSET

Helsingissä kunnostettiin vuonna 2002 pilaantuneita maita 54 kohteessa. Yhteensä pilaantuneita maita toimitettiin 199 230 tonnia 23 eri käsittely- tai loppusijoituspaikkaan. Kasvua vuoteen 2000 verrattuna on 94,2 % eli 96 650 tonnia. Vuonna 2002 kaupunki toimitti käsittelyyn tai loppusijoitukseen 156 819 tonnia ja yksityiset maanomistajat tai toiminnanharjoittajat 42 411 tonnia. Voimakkaasti eri haitta-aineilla likaantuneita kaivettuja maita oli 102 054 tonnia ja lievästi likaantuneita maita 97 176 tonnia.

Helsingin pilaantuneiden maiden määrää, kunnostustarvetta ja kunnostuskustannuksia selvittävän työryhmän arvion mukaan pilaantuneiden maiden kokonaismäärä on kasvanut vuonna 1999 arvioidusta 1,4 milj. kuutiometristä 2,5 milj. kuutiometriin. Tulevien kunnostettavien alueiden pilaantuneiden maiden määrän ja kunnostustarpeen arviointi perustuu mm. tietoihin mahdollisesti saastuneista alueista, yleiskaavan 2002 muutosalueiden pilaantuneisuudesta laadittuun arviointiin ja alueilla tehtyihin tutkimuksiin.

Vuosittaisiksi kunnostuskustannuksiksi arvioidaan noin 10–20 milj. euroa olettaen, että kohteiden kunnostus tapahtuu tasaisesti 50 vuoden aikana. Kaupungille pilaantuneista maista aiheutuneet kustannukset olivat 12,5 milj. euroa vuonna 2001 ja 12,4 milj. euroa vuonna 2002.

Pilaantuneeseen maaperään liittyvät selvitykset kuuluvat kaavoituksen yhteydessä tehtäviin ympäristöselvityksiin. Virhearviointeja on aiheutunut jossain määrin puutteellisista selvityksistä. Maaperän pilaantuneisuus ja alueen kunnostustarve tulee kaavoituksen yhteydessä selvittää sellaisella tarkkuudella, että myös kunnostuskustannukset voidaan arvioida riittävän luotettavasti kaavatalouden ja muun rahoitussuunnitelun tarpeisiin.

Uusia tontteja vuokratessaan kaupunki maksaa vuokrattavan tontin maarakennustöiden yhteydessä maaperän puhdistamisesta aiheutuneet ylimääräiset kustannukset. Ehdot sisällytetään tontinvuokrasopimukseen. Päätyvien vuokrasopimusten kohdalla vuokralaisen on esitettävä selvitys tontilla harjoitetusta toiminnasta, joka on saattanut aiheuttaa maaperän pilaantumista. Omistusoikeudella luovutettavien tonttien osalta myyjä vastaa puhdistuksen aiheuttamista ylimääräisistä kustannuksista.

23.4.2003

Maankäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon mahdollisuuksien mukaan alueen pilaantuneisuuden ja kunnostustarpeiden paikallinen vaihtelu. Riskinarviointi tulee kytkeä maankäytön suunnitteluun niin, että voidaan löytää ympäristön ja terveyden kannalta hyväksyttävät ja kustannustehokkaat ratkaisut.

Pilaantuneen maaperän kunnostusmenetelmiä tulee kehittää uusien kunnostushankkeiden yhteydessä kokeilemalla erityisesti paikalla tapahtuvia kunnostusmenetelmiä eri tavoin likaantuneille maille. Pilaantuneen maan riskinarviointimenetelmiä, riskinarvioinnin luotettavuutta ja riskien hallintaa tulee kehittää erityisesti ekologisten riskien osalta.

Käytettävissä oleva loppusijoituskapasiteetti Uudellamaalla on loppumassa lähivuosina. Siksi on tärkeää, että kaupunki jatkossa varaa riittävästi välivarastointialueita, joille massat voidaan sijoittaa odottamaan käsittelyä ja loppusijoitusta. Suurilta rakennusalueilta tulee osa alueesta pyrkiä varaamaan pilaantuneiden massojen varastointiin ja/tai käsittelyyn. Pilaantuneiden maiden käsittelyä kunnostuskohteissa tulee lisätä ja kunnostetuille ja lievästi pilaantuneille massoille tulee etsiä hyötykäyttömahdollisuuksia.

Pilaantuneita maita koskevia menoja ja tuloja ei ole riittävästi eritelty. Asiasta tulee esimerkiksi ympäristöraportin laatimista koskevien ohjeiden yhteydessä antaa hallintokunnille ohje.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- *kaavoituksen yhteydessä maaperän pilaantuneisuus ja kunnostustarve tulee selvittää sellaisella tarkkuudella, että kunnostuskustannukset voidaan arvioida riittävän luotettavasti kaavatalouden ja muun rahoitussuunnittelun tarpeita varten*
- *pilaantuneiden maiden kunnostusmenetelmiä ja riskinarviointimenettelyä tulee kehittää ja hyötykäyttömahdollisuuksia lisätä*
- *kaupungin luovuttamien uusien tonttien kohdalla vastuu puhdistuskustannuksista lienee selkeä, mutta vanhojen tontinvuokrausten päättyessä on erityisen tärkeää selvittää, onko vuokraaja aiheuttanut tontin maaperän pilaantumista*
- *pilaantuneiden maiden riittävästä välivarastointi-, käsittely- ja loppusijoituskapasiteetista tulee huolehtia*
- *pilaantuneita maita koskevat menot ja tulot tulee eritellä nykyistä tarkemmin niistä hallintokunnille erikseen annettavien ohjeiden mukaan.*

4.5

HENKILÖRISKIT PALVELUJEN HANKINNASSA

Kaupunki käyttää ulkopuolisia ostopalveluja muun muassa erikoistehäviin, kuljetuksiin, korjaustöihin, uudisrakennustöihin, huoltotehtäviin,

23.4.2003

---

asiamiestehtäviin, vartiointiin ja kunnostustehtäviin. Usein tällaiset tehtävät tilataan hankintakeskuksen ohi, koska hankintakeskuksella ei ole riittäviä mahdollisuuksia valvoa niiden suorittamista ja laskutuksen kohtuullisuutta.

Taloussäännön 2 §:n 4 kohdan mukaan kaupungin toiminnot on järjestettävä ja tehtävät hoidettava siten, että organisaation kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa on riittävä sisäinen valvonta ja että vastuu asianmukaisen valvonnan toteuttamisesta on kullakin toimielimellä ja jokaisella esimiesasemassa olevalla henkilöllä itsellään. Käytännössä näyttää olevan niin, että varsinkaan ulkopuolisten palvelujen hankinnassa sisäinen valvonta ei aina ole ollut riittävää.

Sisäinen tarkkailu on väärinkäytösten ehkäisyssä ja paljastamisessa tärkeimpiä sisäisen valvonnan menettelytapoja. Sisäiseen tarkkailuun sisältyy riski siitä, ettei sen menetelmin havaita ajoissa virheitä ja väärinkäytöksiä. Näin on käynyt juuri viime aikoina esiin tulleissa eräissä tapauksissa.

Sisäisestä tarkkailusta huolehtiminen kuuluu kunkin yksikön toimivalle johdolle ja erityisesti taloushallinnosta vastaavalle johdolle. On osoittautunut, että eräissä hankinnoissa on käytetty sisäisen tarkkailun huomaamatta menetelmiä, jotka ovat olleet muun kuin kaupungin edun mukaisia.

Esimerkiksi isännöitsijätehtäviin sisältyy niiden itsenäisen luonteen takia suuri valvonnallinen henkilöriski. Pitkän aikaa samassa isännöitsijätehtävässä olleen henkilön asema muodostuu usein sellaiseksi, että vain hän itse on tietoinen tehtävänsä ja sopimuskumppaneidensa asioista, muun muassa hankinnoista.

Sisäisen tarkkailun riskiä voidaan vähentää esimerkiksi toimintaan liittyvien päätösten, kuten hankintapäätösten, sopimusten allekirjoitusoikeyden ja epäkuranttiusvähennyksiä koskevien päätösten, pitämällä riittävän korkealla tasolla ja tehtäviä hoitavien henkilöiden kierrättämisellä.

Esimerkiksi isännöitsijöiden säännöllinen kierrättäminen 3–5 vuoden välein eri toimipaikoissa on eräs varsin tehokas keino vähentää muun muassa hankintoihin sisältyvää henkilöriskiä. Jotta kierrätettävien henkilöiden ja toimipaikkojen lukumäärät olisivat riittävän suuria, tulisi kierrätys toteuttaa koko kaupunkikonsernin puitteissa.

Henkilöriskien vähenemisen ohella isännöitsijöiden kierrättämisellä kaupungin taloudelliset edut tulevat hankinnoissa entistä paremmin turvatuiksi, hankintatoiminnan tehokkuuden valvonta on helpompaa ja toiminta pysyy paremmin terveellä pohjalla ja ostopalvelujen hyödyllisyys tulee entistä paremmin otetuksi huomioon.

23.4.2003

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *määräämisoikeus ulkopuolisten ostopalvelusten hankinnasta tulisi pitää vähintään osastopäällikkötasolla*
- *vastaukset tarjouspyyntöihin tulisi osoittaa vähintään osastopäällikkötasolle*
- *kaupunginhallituksen tulisi antaa erityisohje, jolla määritellään hankintavaltuuksien myöntämistapa ja se tehtävätaaso, jolle kussakin asiaryhmässä voidaan myöntää hankintavaltuuksia*
- *isännöitsijätehtävissä olevia henkilöitä tulisi kierrättää säännöllisesti eri toimipaikkojen välillä koko konsernin puitteissa*
- *tulisi tutkia myös muissa tehtävissä, esimerkiksi sosiaalitoimen etuuksien myöntämistehtävissä ja liikennelaitoksen kassanhoitotehtävissä, toimivien henkilöiden kierrättämistä säännöllisin väliajoin.*

4.6

KAUPUNGIN JÄSENYYDET JÄRJESTÖISSÄ

Vuoden 2002 talousarvion mukaan kaupungin maksamien jäsenmaksujen määrä oli 2 769 300 euroa, joka oli noin 0,1 prosenttia käyttötalouksmenoista. Jäsenmaksuja maksettiin 139 järjestölle seuraavasti:

	euroa
➤ Suomen Kuntaliitto	1 311 900
➤ Kunnallinen työmarkkinalaitos	386 900
➤ Uudenmaan virkistysalueyhdistys	302 800
➤ Suomen Satamaliitto ry	97 600
➤ Energia-alan Keskusliitto Finergy ry	85 000
➤ Sähköenergialiitto ry, SENER	60 000
➤ Nylands Svenska Landskapsförbund rf	48 800
➤ Kopiosto ry	46 800
➤ Säveltäjien tekijänoikeustoimisto Teosto ry	40 300
➤ Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesien- suojeluyhdistys	37 100
➤ Eurocities asbl	20 200
➤ Asuntokiinteistö- ja rakennuttajaliitto ASRA ry	20 200
➤ VGB-Technische Vereinigung der Grosskraftwerksbetreiber e.v.	18 500
➤ Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuot- tajien tekijänoikeusyhdistys GRAMEX	17 700
➤ Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry	16 900
➤ Union Internationale des Transports Publics UITP	12 000
➤ Vesi- ja viemärlaitosyhdistys ry	10 100
➤ Suomen Paikallisliikenneliitto ry	10 000
➤ Muut järjestöt (121 kpl) yhteensä	226 500

23.4.2003

Jäsenmaksujen lisäksi kuulumisesta järjestöön aiheutuu kaupungille kustannuksia kokouksiin osallistumisesta myös matka-, päiväraha- ja majoituskuluina. Monissa tapauksissa järjestön toiminta rajoittuu pelkästään määrääjain pidettävien kokousten järjestämiseen. Kokouksiin osallistumiseen ja muuhun yhteydenpitoon kuluu työaikaa, joka monissa tapauksissa voitaisiin käyttää kaupungin hyväksi tehokkaamminkin. Monien järjestöjen toiminta on vailla yhteiskunnallisia, taloudellisia tai muitakaan kaupungin kannalta merkittäviä vaikutuksia. Joidenkin järjestöjen toiminta voi käytännössä olla myös kaupungin edun vastaista.

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *kaupungin tulisi luopua kaupungin toimintojen kannalta vähemmän tärkeiden tai kaupungin edun vastaisesti toimivien järjestöjen jäsenyyksistä*
- *harkittaessa uusiin järjestöihin liittymistä tulisi selvittää perusteellisesti, mitä hyötyä kaupungille on kuulumisesta kyseiseen järjestöön ja saako kaupunki järjestön toimintaan osallistumisesta riittävän vastineen siitä aiheutuville kustannuksille.*

4.7

HELSINGIN LIIKENNEJÄRJESTELMÄN SUUNNITTELU

Helsingin liikennejärjestelmää koskevia päätöksiä ja suunnitelmia tehdään useassa paikassa: valtioneuvosto päättää valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista, Uudenmaan liitto maakuntasuunnitelmasta ja maakuntakaavasta, pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (YTV) pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelmasta ja tulevaisuuskuuvasta sekä kaupunki yleiskaavasta ja muista omista maankäytön suunnitelmistaan. Tarkastuslautakunta on arvioinut Helsingin liikennejärjestelmää ja sen suunnittelua etsien vastausta kysymyksiin, miten Helsingin liikennejärjestelmää suunnitellaan, miten hyvin toiminnon tavoitteet vastaavat toimeksiantajien eli valtuuston ja kuntalaisten tarpeita, miten hyvin tulokset ja vaikutukset ovat vastanneet asetettuja tavoitteita ja kuinka tarkoituksenmukaista liikennejärjestelmän suunnittelu on ollut.

Helsingin liikennejärjestelmän ja sen suunnittelun arvioinnin perusteella tarkastuslautakunta toteaa, että liikennejärjestelmäsuunnittelun yleiset tavoitteet ja suunnitteluasiakirjoissa esitetyt liikennejärjestelmää koskevat tarkemmat tavoitteet vastaavat niitä tavoitteita ja kannanottoja, jotka kaupunginvaltuusto on esittänyt Yleiskaava 1992:ssa ja sen käsittelyn yhteydessä. Nämä tavoitteet näyttävät vastaavan myös kyselyissä saatuja asukkaiden mielipiteitä. Nykyinen liikennejärjestelmä myös vastaa perusrakenteiltaan sitä, mitä vuoden 1992 yleiskaavassa ja muissa liikennesuunnitelma-asiakirjoissa on asetettu tavoitteeksi. Tarkastus-

23.4.2003

---

lautakunta arvioi liikennejärjestelmäsuunnittelun olleen myös tarkoituksenmukaista sillä perusteella, että se on tuottanut kaupunginvaltuuston ja asukkaiden esittämiä tarpeita vastaavia tuloksia nykyisen liikennejärjestelmän muodossa.

Tämän arvioinnin yhteydessä tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnittelua ja yleensä maankäytön suunnittelua tehdään useassa eri paikassa pääkaupunkiseudulla, kuten pääkaupunkiseudun kaupungeissa, YTV:ssä, Uudenmaan liitossa ja Itä-Uudenmaan liitossa. Vuonna 2003 valmistuu vertailututkimus kymmenen Suomen kaupungin kaupunkisuunnitteluun käyttämistä resursseista. Tutkimus antanee mahdollisuuden tarkastella ja arvioida pääkaupunkiseudun maankäytön suunnittelun resurssien määrää ja tarvetta.

Tarkastuslautakunnan mielestä

- *on varmistettava, ettei pääkaupunkiseudun maankäytön suunnittelussa ole päällekkäisyyttä tai yliresursointia ja että eri osapuolten suunnittelua koordinoidaan tehokkaasti.*

Helsinki 23.4.2003

Helsingin kaupunki
Tarkastuslautakunta

23.4.2003

LIITTEET

- 1) HUS-toiminnan talousarvio ja palvelusopimus vuonna 2002, Terveystalouden talousarvio ja talousarviomuutokset 2002
- 2) HUS:in eri sairaaloiden hintoja vuonna 2002
- 3) HUS: Helsingiläisten jonotilanteen kehitys 2002/kaikki jonot
- 4) Helsingiläisten hoidettujen potilaiden odotusajat tammi–marraskuussa 2002
- 5) Jonottajat kunnittain per 1000 asukasta 30.11.2002
- 6) Helsingin kaupungin vuosina 1995–2001 aloitetut EU-projektit, kokonaisbudjetit, EU-tuet ja omarahoitus hallintokunnittain sekä aloitettujen EU-projektien jakauma vuosittain

HUS-toiminnan talousarvio ja palvelusopimus vuonna 2002

Kohde	Talousarvio			Palvelusopimus	Toteutunut
	Terveyskeskustoiminta	HUS:in kuntayhtymä	Erikoissair. hoito yht.		
Kuntalaskutus	10,2	338,8	349,1	346,7	359,5
* sakkomaksujen osuus					4,9
* palvelusopimus				345,7	
* lisätilaus				1,0	
Kalliin hoidon tasaus				6,7	0,8
* ennakko				6,7	
* maksut 14,41 milj. euroa - hyvitykset 13,64 milj. euroa					0,8
Myrkytystietokeskus				0,1	0,1
Potilasjonojen lyhentäminen					0,3
	10,2	338,8	349,1	353,4	360,6

Terveysviraston talousarvio ja talousarviomuutokset vuonna 2002

	Terveyskeskustoiminta		HUS:in kuntayhtymä		Terveysvirasto yht.
	euroa	suht. osuus	euroa	suht. osuus	
Talousarvio	449,7	57,03 %	338,8	42,97 %	788,5
Käyttötarkoituksen muutokset: valtuusto 27.11.2002 § 293					
* terveyskeskustoiminnasta HUS-toimintaan	-7,9		7,9		0,0
* terveyskeskustoiminnasta sos.virastoon	-0,7				-0,7
Ylitysoikeus: valtuusto 27.11.2002 § 294			9,3		9,3
Ylitysoikeus: valtuusto 26.2.2003 § 51			4,5		4,5
Talousarviomuutokset yht.	-8,6		21,8		13,2
	441,1	55,02 %	360,6	44,98 %	801,7

Talousarviokohta HUS:in kuntayhtymä	338,8
Palvelusopimus	345,7
Poikkeama	6,9
Lisätilaus	1,0
Käyttötarkoituksen muutos terveyskeskustoiminnasta HUS-toimintaan	7,9

Talousarviokohtaan terveyskeskustoiminta on varattu 10,2 milj. euroa erikoissairaanhoidon palvelujen hankintaan HUS:ilta tai muilta palvelujen tuottajilta, mistä palvelusopimuksessa HUS-toimintaan kohdennettiin 6,9 milj. euroa. Vuoden kuluessa terveysvirasto teki vielä 1 milj. euron lisätilauksen Lasten ja nuorten sairaalalta.

HUS:in eri sairaaloiden hintoja vuonna 2002

LIITE 2

DRG-RYHMÄ Nro Nimi	Helsingin sairaalat				Jorvi	Peijas	Lohja	Hyvinkää
	Tot. keskihta	Hsto/hinta	Alaraja	Yläraja				
036 Verkkokalvon toimenpiteet	2 559	2 340	1 210	4 430	190	-	220	230
039 Kaihileikkaukset ja muut mykiön leikkaukset	944	940	890	1 040	760	770	920	950
063 Korvan, nenän tai kurkun alueen muu toimenpide	2 245	930	580	2 010	560	570	680	700
082 Hengityselinten kasvaimet	2 494	2 200	304	9 510	1 980	1 640	1 960	2 020
107A Sydämen ohitusleikkaus ilman katetria, elektiivinen	10 251	8 750	6 144	15 145	-	-	-	-
107B Sydämen ohitusleikkaus ilman katetria, päivystys	17 497	16 580	8 597	39 342	-	-	-	-
116A Pysyvän sydäntahd., kaapeleiden tai gener. asennus	6 329	21 650	13 130	27 736	6 860	-	6 760	-
131 Perifeerisen verenkierron häiriö, ei komplisoitunut	2 256	2 050	367	7 005	1 460	1 480	1 770	1 830
139 Sydämen rytmi-/johtumishäiriö, ei komplisoitunut	1 204	1 080	234	4 320	710	580	690	710
149 Laaja ohuen-/paksusuolen leikkaus, ei komplisoitunut	5 218	5 950	3 174	10 149	4 360	4 410	5 270	5 440
162 Nivustaipen tyräleikkaus, aikuinen, ei komplisoitunut	1 153	1 280	690	2 521	1 080	1 090	1 300	1 350
173 Ruuansulatuskanavan pahanl. kasvain, ei komplisoitunut	1 538	1 210	540	2 679	1 550	1 560	1 870	1 930
183 Esofagiitti, gastroenteriitti, muu ruuans.häiriö,aik., ei komplisoitunut	1 201	1 140	278	3 668	940	950	1 130	1 170
204 Haiman sairaus,ei pahanlaatuinen	2 871	1 970	822	4 430	1 920	1 940	2 320	2 390
209A Lonkan tai polven keinoivelleikkaus, primaari	6 242	6 070	2 942	11 812	6 710	6 780	8 110	8 370
209B Lonkan tai polven keinoivelleikkaus, uusinta	10 406	10 680	5 657	19 024	8 390	8 940	10 690	11 040
222 Polvileikkaus, ei komplisoitunut	977	1 130	881	1 899	910	1 000	1 190	1 230
232 Artroskopia	1 165	1 400	673	3 292	960	960	1 150	1 190
241 Sidekudossairaus, ei komplisoitunut	1 876	1 800	268	8 663	1 820	1 500	1 790	1 850
275 Rintasyöpä, ei komplisoitunut	1 473	1 350	233	4 237	1 310	1 330	1 590	1 640
359 Kohdun ja sivuelinten leikk. hyvänl. sair. takia, ei komplisoitunut	2 055	2 040	777	4 349	2 150	1 670	2 000	2 060
367 Gynekologinen syöpä, ei komplisoitunut	1 393	1 360	306	4 957	1 970	1 520	1 820	1 880
370 Keisarinleikkaus, komplisoitunut	4 673	4 710	2 655	10 409	3 650	-	3 380	3 490
371 Keisarinleikkaus, ei komplisoitunut	2 970	3 040	1 771	5 145	2 440	-	2 260	2 330
372 Alatiesynnytys, ongelmia	2 479	2 370	841	6 082	1 430	-	1 320	1 370
373 Alatiesynnytys, ongelmaton	1 583	1 500	794	2 900	940	-	880	900
381 Abortti ja kaavinta, kohdun avaus	676	640	498	1 125	790	610	730	750
404 Lymfooma/krooninen leukemia, ei komplisoitunut	3 194	3 410	1 226	9 016	1 240	1 020	1 220	1 260
405 Akuutin leukemian konservatiivinen hoito, lapsi	5 839	2 170	853	5 368	-	-	-	420
468 Diagnoosiin sopimaton merkittävä kirurginen toimenpide	6 695	-	-	-	3 450	3 490	4 180	4 310
478 Verisuoniston muu kirurginen hoito, komplisoitunut	9 533	8 700	4 825	14 410	6 220	6 300	7 530	7 780
479 Verisuoniston muu kirurginen hoito, ei komplisoitunut	4 283	4 000	1 491	9 307	4 470	4 510	5 400	5 580
494 Sappirakon poisto täyhystysleikkauksella, ei komplisoitunut	3 012	2 740	1 392	6 150	1 870	1 880	2 250	2 320
Yleislääketieteenhoitopäivä (sakkomaksu)	547	500-930	-	-	880	570	510	500

HUS Helsinkiläisten jonotilanteen kehitys 2002 / kaikki jonot

1 (2)

	Tammi	Helmi	Kesä	Marras
Jonot yhteensä	14 592	13 568	13 850	12 992
01 Pehmytkudoskirurgia	1 429	1 306	1 458	1 481
02 Ortopedia	2 770	2 551	2 473	2 413
03 Urologia	450	388	388	404
04 Sydämen ohitusleikkaus	77	68	96	86
05 Muu sydän- ja thoraxkirurgia	38	32	48	32
06 Perifeerinen verisuonikirurgia	268	239	183	196
07 Plastiikkakirurgia	838	806	792	886
08 Käsikirurgia	614	650	752	525
09 Leukakirurgia	152	159	135	43
10 Elinsiirtokirurgia	47	35	37	31
11 KNK-taudit	2 213	1 971	1 807	1 301
12 Silmätaudit	2 705	2 674	2 824	2 861
13 Naistentaudit	1 288	1 172	1 264	1 260
14 Lastenurologia	31	27	22	24
15 Muu lastenkirurgia	144	127	124	154
16 Lastentaudit	17	16	6	9
17 Neurokirurgia	202	186	215	196
18 Neurologia	37	17	18	19
19 Lastenneurologia	54	56	70	29
20 Sisätaudit	458	397	407	273
21 Keuhkosairaudet	96	100	56	25
22 Psykiatria	43	24	40	22
23 Lastenpsykiatria	18	17	38	36
24 Nuorisopsykiatria	18	16	22	21
25 Iho- ja sukupuolitaudit	4	4	5	2
27 Syöpätaudit	-	-	-	2
28 Muu kirurgia	556	503	548	629
80 Muut jonot	25	27	22	32

	Tammi	Helmi	Kesä	Marras
01 Pehmytkudoskirurgia	1 429	1 306	1 458	1 481
101 Suonikohjut	54	60	117	110
102 Tyrä	584	513	605	662
103 Sappi	193	176	191	222
104 Anaalikirurgia	98	85	92	93
105 Kilpirauhanen	152	144	152	153
149 Muu pehmytk.k.	348	328	301	241

	2 770	2 551	2 473	2 413
02 Ortopedia	2 770	2 551	2 473	2 413
151 Lonkka- ja polviproteesit	633	603	564	405
152 Muut polven leikkaukset	68	63	77	130
153 Selän leikkaukset	198	182	166	180
154 Jalkaterän leikkaukset	413	396	297	235
155 Käden leikkaukset	133	100	121	280
156 Artroskopiit	525	446	463	372
157 Osteosynt. mat. poisto	235	226	218	211
158 Reumakirurgia	155	149	159	121
199 Muu ortopedia	410	386	408	479

	2 213	1 971	1 807	1 301
11 KNK-taudit	2 213	1 971	1 807	1 301
411 Kitarisa/putket	274	232	176	71
412 Nielurisa	334	304	280	199
413 Sivuontelot	84	74	78	68
414 Nenäleikkaus	429	367	286	181
415 Ulkonenä ja kyyneltiet	98	94	91	66
416 Kuorsausleikkaus	302	276	247	149
417 Nielu suu kurkunpää ja hengitystiet	39	18	24	24
418 Krooninen korva	236	214	238	205
419 Kuulonparannus ja sisäkorva	125	107	125	127
420 Korvakäytävän, ulkokorvan ja muut korvanleikk.	105	100	96	81
421 Kaulan ja kasvojen pehmytkudossairaudet	29	23	16	12
449 Muu KNK-tauti	158	162	150	118

	2 705	2 674	2 824	2 861
12 Silmätaudit	2 705	2 674	2 824	2 861
451 Harmaakaihi	2 161	2 165	2 161	2 175
452 Glaukooma	18	14	17	14
453 Karsastus	85	89	99	71
499 Muu silmätauti	441	406	547	601

	1 288	1 172	1 264	1 260
13 Naistentaudit	1 288	1 172	1 264	1 260
501 Sterilisaatio	185	170	198	231
502 Myooma	332	310	300	291
503 Virtsainkontinenssi	121	117	155	138
504 Diagnost. laparoscopia	78	70	45	62
505 Prolapsi	190	177	184	195
549 Muu naistentauti	382	328	382	343

	458	397	407	273
20 Sisätaudit	458	397	407	273
661 Pallolaajennukset	14	7	8	10
662 Sepelvaltimoangiografiat	276	247	218	128
663 Rytmihäiriöt	39	31	43	34
669 Muu sisätauti	129	112	138	101

LIITE 4

1(2)

Helsinkiäisten hoidettujen potilaiden odotusajat tammi-marrakuussa 2002

DRG		HJ lkm	HJ keskim. odotusaika pv	HJ odotusajan mediaani pv
39	Kaihileikkaukset ja muut mykiön leikkauk	2 469	206	156
359	Kohd&sivuel leik hyvänl sair takia,ei K	1 469	137	97
381	Abortti&kaavinta,kohdun avaus	884	5	4
162	Nivustaipen tyräleik,aik,ei kompl	680	139	70
209A	Lonkan tai polven keinoivelleikkaus,pri	629	244	195
222	Polvileikkaus,ei komplisoitunut	584	114	60
63	Korvan,nenän tai kurkun alueen muu tp	523	58	44
35	Keskushermoston muu häiriö,ei kompl	473	122	78
131	Perifeerisen verenkierron häir,ei kompl	462	75	35
494	Sappir poisto tähystysleikk.,ei kompl	459	170	93
139	Sydämen rytmi-/johtumishäir,ei kompl	458	27	11
241	Sidekudossairaus,ei komplisoitunut	440	34	21
60	Risaleikk,ei muita toimenpiteitä,lapsi	423	65	58
053A	Nenänsivuontelo leik,aik	406	78	54
58	Risaleikk muun tp:n yht,lapsi	400	47	49
125A	Verenk.el muu sair,kat,ilm mon perussair	386	95	95
56	Nenän muovausleikkaus	373	317	142
225A	Jalkaterän leikkaus, paitsi luunmurtumal	358	229	162
119	Suonikohjuleikkaukset	354	215	119
404	Lymfooma/krooninen leukemia,ei kompl	354	19	15
59	Risaleikk,ei muita toimenpiteitä,aik	339	193	101
40	Silmän ulk muut tp:t silmän seudussa,aik	298	173	63
232	Artroskopia	293	122	66
364	Kaav&konis/paik sädeh hyvänl sair takia	272	34	12
260	Rintar ositt poisto malign takia,ei K	267	37	16
55	Korvan,nenän/kurkun muu vaikea leik	262	261	116
36	Verkkokalvon toimenpiteet	259	54	10
100	Hengityselinoire,ei komplisoitunut	252	78	28
231	Ort paik leik/sis fiks pois ei lonk/reid	249	174	93
42	Silmän sisäiset muut leikkaukset	248	102	52
468	Diagnoosiin sopimaton merkittävä kir tp	241	98	46
173	Ruuansulatuskanavan pahanl kasv,ei K	235	28	10
224	Ylär muu nivelleik,ei K	226	167	129
62	Tärykalvoputkien asennus,lapsi	225	38	34
6	Karpaalitunnelioireyhtymän leikkaus	223	135	76
215A	Selän&niskan leikkaukset,ei kompl	213	137	84
319	Munuaisten/virtsateiden kasvain,ei kompl	213	52	21
227	Pehmytkudosleikkaus,ei komplisoitunut	212	120	75
270	Ihon,ihonal kud/rintar muu tp,ei kompl	212	72	21
309	Virtsarakon muu tp,ei kompl	205	202	174
229	Käd/rant muu kuin suur niv leik,ei K	201	188	124
158	Peräaukon/suoliavanteen leik,ei kompl	195	146	75
73	Korvan,nenän,kurkun muu sairaus,aik	194	47	31
405	Akuutin leuk kons hoito,lapsi	181	14	7
337	Transuretraalinen prostatektomia,ei K	180	127	77
160	Tyräleik muualla kuin nivustaip,aik,ei K	177	177	84
311	Transuretraalinen tp,ei prostat,ei K	174	63	21
399	Retikuloendoteliaali/imm.järj sair,ei K	170	21	21
206	Muu maksan sairaus,ei komplisoitunut	169	31	9
275	Rintasyöpä,ei komplisoitunut	168	18	6
183	Esofag,gastroen,muu ruuans.häir,aik,ei K	167	57	19
356	Gynekologinen korjausleikkaus	163	150	110
258A	Rintar poisto malign takia,kompl myö.rek	162	19	17
284B	Ihon muu sairaus,ei komplisoitunut,ikä <	159	36	12
362	Laparoskoop/muu endoskooppiin ster	158	196	173
479	Verisuoniston muu kir hoito,ei kompl	154	65	27
133	Ateroskleroosi,ei komplisoitunut	153	65	38
149	Laaja ohuen/paksusuolen leik,ei kompl	152	106	27

Helsinkiiläisten hoidettujen potilaiden odotusajat tammi-marraskuussa 2002

DRG		HJ lkm	HJ keskim. odotusaika pv	HJ odotusajan mediaani pv
215B	Lannerangan välilevyleikkaus, ei k., mikro	152	32	20
203	Maksan tai haiman alueen pahanl. kasvain	149	22	7
47	Muu silmäsa ir aus aikuisella, ei kompl	147	50	22
187	Hammashoidon toimenpide	147	29	16
326	Munuais & virtsatiesair oire, aik, ei kompl	147	65	26
262	Rintarauhasen biopsia/paik eksk is io	146	35	21
163	Tyr ä leikkaus, lapsi	144	55	35
184B	Esofag,gastroent,muu ruuans.h ä ir,lapsi,e	140	87	31
26	Kohtausoire tai p ä ns ä rky, lapsi	139	61	29
477	P ä ädg liittym ä t ö n suppea kir tp	139	93	35
72	Nen ä n vamma tai ep ä muodostuma	130	6	3
431B	Lapsen psyykkinen h ä iri ö , muut	128	199	178
284A	Ihon muu sairaus,e i komplisoitunut,i k ä >	127	31	12
467	Muu terveydentilaan vaikuttava tekij ä	125	102	28
290	Kilpirauhasleikkaus	124	204	81
243	Selk ä sairaus	122	35	15
347	Mieh ä sukup. elinten pahanl sair,e i K	122	21	10
426	Depressiivinen neuroosi	116	21	7
360	Vulvan, vaginan & cervixin leikkaukset	111	96	59
268	Plastiikkakirurginen toimenpide	110	168	30
431A	Lapsen psyykkinen h ä iri ö (F80.1-F80.2)	107	169	117
155	Vatsan,ruokat/pohj.suol tp,aik,e i K	106	223	101
256	Tuki & liikuntaelinsair/sidekudossair, muu	104	105	32
107A	Syd ä men ohitusleik ilman katetr,elek	101	92	79
179	Tulehduksellinen suolistotauti	99	26	12
41	Silm ä n ulk muut tp:t ä silm ä n seud, lapsi	98	162	68
267	Perianaalinen tai perineaalinen tp	97	95	63
430	Psykoosi	97	19	9
323	Virtsatiekivi, komplisoitunut tai murskau	96	20	14
116A	Pys syd ä nt ä hd,kaapel/generaattorin as	94	8	7
301	Endokriininen sairaus, muu e i kompl	94	29	20
303	Mun,virtsaj,vaat v ä irtsar leik kasv ä takia	93	30	20
429B	Orgaanisper ä inen psyyk. h ä iri ö , muut	93	169	147
435	Alk/huumeriip/v ä är ä nk,myrk/muu hoit, e i K	92	75	21
001A	Kallonsis.tp,e i trauma,aik,kasvain leik,	90	43	12
353	Gynekol. sy ö v ä n radik hoito	89	12	12
209B	Lonkan tai polven ke i nonivelleikkaus,uus	85	138	122
82	Hengityselinten kasvaimet	81	24	7
332	Mun/virtsateiden muu sair,aik,e i K	80	42	22
478	Verisuoniston muu kir hoito,kompl	79	40	14
204	Haiman sairaus,e i pahanlaatuinen	77	61	22
12	Etenev ä keskushermoston sairaus	76	38	21
219	S ä ären,nilkan,olkavarren leik,aik,e i K	76	147	90
339	Kivesleik,e i pahanlaatuista sair,aik	75	111	72
77	Suppea hengityselinten tp,e i kompl	74	169	48
8	Hermostoon liittyv ä muu tp,e i kompl	70	136	60
171	Ruuansulatuskanavan muu leik,e i kompl	70	79	67
189	Ruuansulatusj ä rj muu sair,aik,e i K	70	93	25
226	Pehmytkudosleikkaus,komplisoitunut	69	108	65
239	Tuki & liik.el/sidekud mal/patolog murt	66	18	18
324	Virtsatiekivi,e i komplisoitunut	66	61	29
169	Suun alueen leikkaus,e i komplisoitunut	65	25	12
261A	Rintar.leik hyv sair takia,e i biops/eks	65	118	27
112A	Pallolaajennus tai muu kardiovask tp	64	23	21
361	Laparoskopia tai munajohdinten katkaisu	63	103	85

LIITE 5

HUS Jonottajat kunnittain per 1000 asukasta 30.11.2002

	Väestö	Jonottajia/ HUS yh- teensä	Jonottajat/ 1000 as	
Jäsenkunnat	1402 806	35 943	25,6	
Tammisaari	14 582	548	37,6	
Liljendal	1 459	52	35,6	
Loviisa	7 541	263	34,9	
Kerava	30 436	1 043	34,3	
Vantaa	180 496	5 933	32,9	
Lapinjärvi	2 985	98	32,8	
Hyvinkää	42 821	1 335	31,2	
Hanko	9 920	304	30,6	
Siuntio	4 898	142	29,0	
Sipoo	17 842	516	28,9	
Kirkkonummi	30 113	831	27,6	
Askola	4 422	120	27,1	
Pohja	4 913	131	26,7	
Tuusula	32 500	858	26,4	
Järvenpää	36 164	947	26,2	
Karjaa	8 867	232	26,2	
Nurmijärvi	33 635	874	26,0	
Espoo	216 674	5 539	25,6	k.a
Inkoo	4 902	125	25,5	
Pernaja	3 818	97	25,4	
Porvoo	45 274	1 134	25,0	
Lohja	35 458	888	25,0	
Nummi-Pusula	5 928	146	24,6	
Mäntsälä	16 811	413	24,6	
Kauniainen	8 644	205	23,7	
Karjalohja	1 442	34	23,6	
Sammatti	1 206	28	23,2	
Helsinki	559 948	12 992	23,2	
Vihti	24 065	552	22,9	
Pornainen	4 238	92	21,7	
Myrskylä	1 990	40	20,1	
Karkkila	8 814	171	19,4	

LIITE 6

Helsingin kaupungin vuosina 1995-2001 aloitetut EU-projektit, kokonaisbudjetit, EU-tuet ja omarahoitus hallintokunnittain:

	Helsingin	EU-tuki		Omarahoitusosuus		Projektit kpl
	kokonaisbudjetti 1000 €	Myönnetty 1000 €	Saatu 1000 €	1000 €	%	
1 Sosiaalivirasto	32 601	13 523	9 283	17 017	52	15
2 Koulutus- ja kehittämiskeskus	12 419	7 124	5 820	6 046	49	7
3 Rakennusvirasto	4 320	2 655	2 593	1 662	38	11
4 Helsingin Tukkuutori	5 019	931	887	4 133	82	2
5 Opetusvirasto	8 987	4 868	2 306	3 623	40	34
6 Kaupunkisuunnittelu- virasto	21 498	6 117	2 114	10 599	49	8
7 Kaupunginkanslia	9 844	3 068	3 041	6 713	68	10
8 Ympäristökeskus	1 795	781	472	884	49	10
9 Helsingin Energia	1 940	462	441	1 457	75	3
10 Helsingin Satama	704	78	77	278	40	2
11 Kulttuuriasiainkeskus	1 154	470	250	697	60	3
12 Liikennelaitos	3 337	143	99	637	19	3
13 Kaupunginkirjasto	122	122	38	0	0	2
14 Nuorisoasiainkeskus	791	400	255	378	48	18
15 Ammattikorkeakoulu	559	345	206	183	33	7
16 Asuntotuotantotoimisto	269	269	133	0	0	1
17 Liikuntavirasto	26	13	12	14	55	1
18 Suomenkielinen työväenopisto	297	198	168	99	33	1
19 Pelastuslaitos	1 272	387	387	885	70	1
20 Tietokeskus	1 763	1 720	1 710	12	1	5
	108 717	43 675	30 292	55 319	51	144
Keskeytetyt	0	0	0	0	0	10
Kaikki yhteensä	108 717	43 675	30 292	55 319	51	154

Helsingin kaupungin vuosina 1995-2001 aloitetut EU-projektit, jakauma vuosittain:

Vuosi	Helsingin	EU-tuki		Omarahoitusosuus		Projektit kpl
	kokonaisbudjetti 1000 €	Myönnetty 1000 €	Saatu 1000 €	1000 €	%	
1995	47 797	21 664	17 344	24 521	51	30
1996	23 071	8 014	6 969	12 117	53	31
1997	2 329	670	646	1 616	69	13
1998	3 351	1 977	1 865	1 109	33	26
1999	5 403	2 039	1 791	3 238	60	15
2000	26 330	8 952	1 635	12 642	49	34
2001	436	359	42	76	17	5
Yhteensä	108 717	43 675	30 292	55 319	51	154